HUDBA LETÍ,
HĽADÁ DETI...
Daniel Šimčík
Metodeja Schneiderová
MUSIC GRAPH
PREŠOV

I. OBLASŤ

S P E V

Čo máme vedieť o speve.

Predpokladom kultivovaného speváckeho prejavu je znalosť základov techniky tvorenia tónu, funkčného speváckeho dýchania, artikulácie, frázovania až po konečný výrazný a precítený spev. Na ceste k tomuto cieľu je nevyhnutné rešpektovať tieto základné postupy:

1. Správny spevácky postoj, sedenie.
2. Vytvorenie vhodnej atmosféry pre spevácke činnosti (miestnosť, motivácia, pozornosť, sústredenosť, nálada.)
3. Funkčné spevácke dýchanie - reberno-bránicové.
4. Správne tvorenie tónu s využitím hlavovej a hrudnej rezonancie pri rešpektovaní základných zásad hlasovej hygieny.
5. Špeciálne hlasové a dychové cvičenia.
6. Rozširovanie hlasového rozsahu, legato, frázovanie, dynamika.
7. Správna artikulácia, akcenty, výraz.
8. Kritériá adekvátneho výberu piesní obsahovej a rozsahovej stránky piesňového materiálu, dodržiavanie didaktických a pedagogicko-psychologických zásad.
9. Zdravý, kultivovaný a výrazný spevácky prejav učiteľa - nevyhnutný predpoklad úspešnej speváckej výchovy.

1. Lekcia

Vnímanie a rozlišovanie zvukov a tónov, hovoreného slova a spevu.
Spevácke dýchanie a tvorenie tónu.

ZVUKY

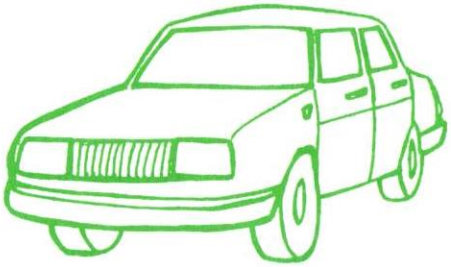

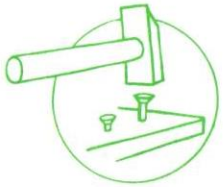

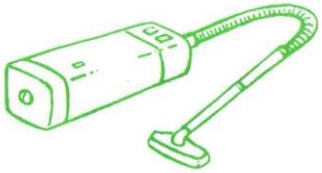

TÓNY

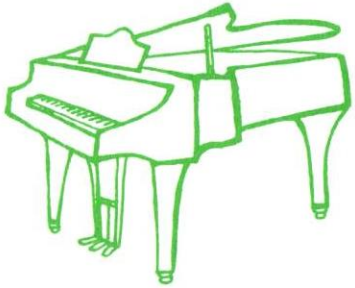

Nakresli príslušný obrázok do notového zošita !

NÁDYCH

ZADRŽANIE

VÝDYCH

Metodické poznámky:

1. Rozdelenie detí do skupín, využitie hry a súťaží na navodenie potrebnej atmosféry pri počúvaní a rozlišovaní zvukov a tónov.
2. Predvádzanie ukážok zvukov a tónov realizovať tak, aby deti nevideli učiteľa, prípadne zdroj zvuku.
3. Zvuky a tóny buď imituje učiteľ, respektíve ich prehrávame z magnetofónu alebo gramofónu.
4. Možnosti dychových cvičení:
   - na funkčný spevácky nádych - privoniavame k voňavému kvietku, obľúbenému koláču, jedlu či voňavke
   - na zadržanie nádychu - zatvorenie odtoku vody, uzatvorenie nafukovacej lopty, plávacej gumy, vodovodného kohútika, plynového záveru
   - na výdychový prúd - fúkanie na plameň sviečky tak, aby nezhasol, do odkvitnutej púpavy tak, aby sa nerozptýlili semienka, pomalé unikanie vzduchu z prepichnutého balóna, pary z tlakového hrnca, napodobňovanie sykotu hada, ohrievanie zmrznutých rúk teplým dychom
   - na prerušovaný výdychový prúd a funkčnosť bránice - na dvojicu spoluhlások - p-t, b-d, g-h, v-f, hra na vláčik: č-f, š-š, č-š.
5. Hlasové cvičenia: uvádzané typy sú iba názornou ukážkou základných modelov. Pri nácviku ich môžeme funkčne modifikovať s cieľom maximálneho využitia prvkov piesne. Modely cvičení:

A: tvorenie tónu a rozospievanie:

B: pohyblivosť vytvoreného tónu:

C: rozširovanie hlasového rozsahu:

Využívame rytmické i dynamické obmeny. S deťmi opakujeme piesne z MŠ.

2. Lekcia

Získavanie základných speváckych návykov, melodický pohyb v rámci 5.-3. stupňa v dur.

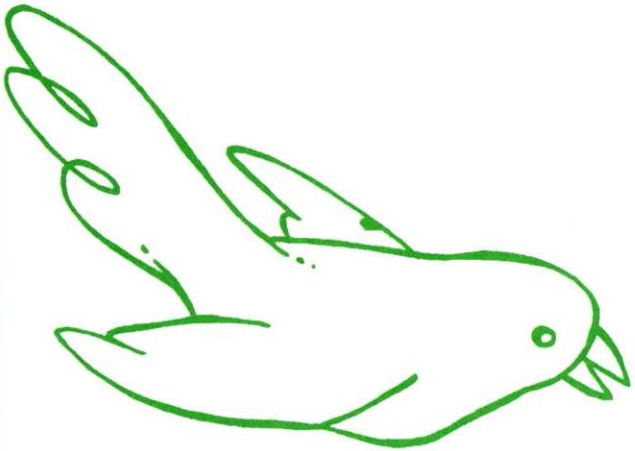

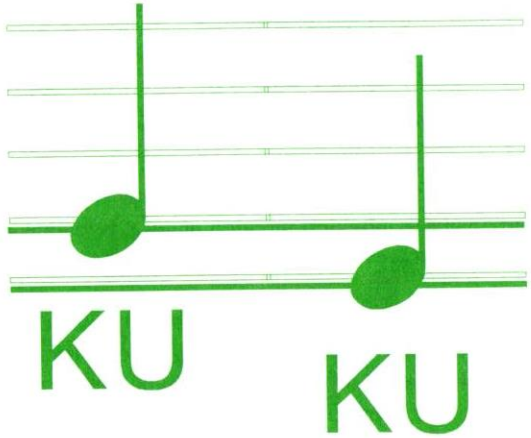

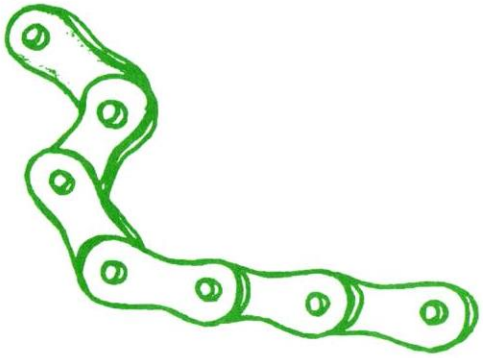

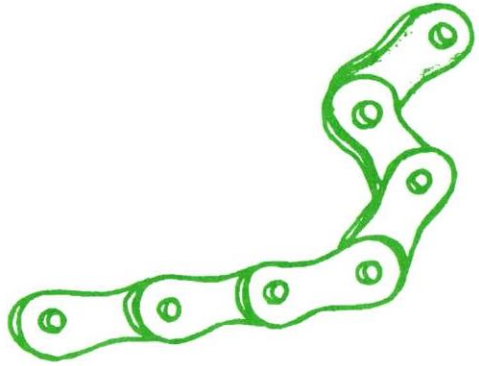

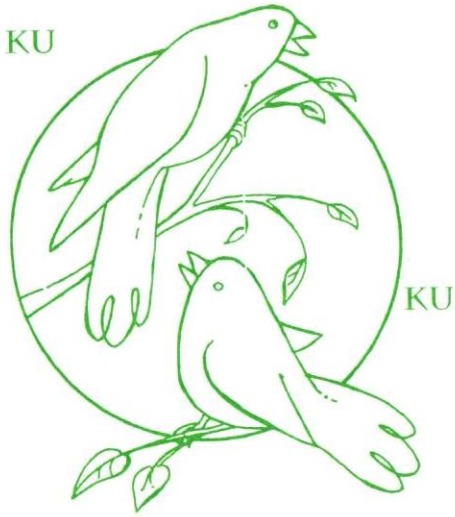

Ó reťaz

Slovenská ľudová

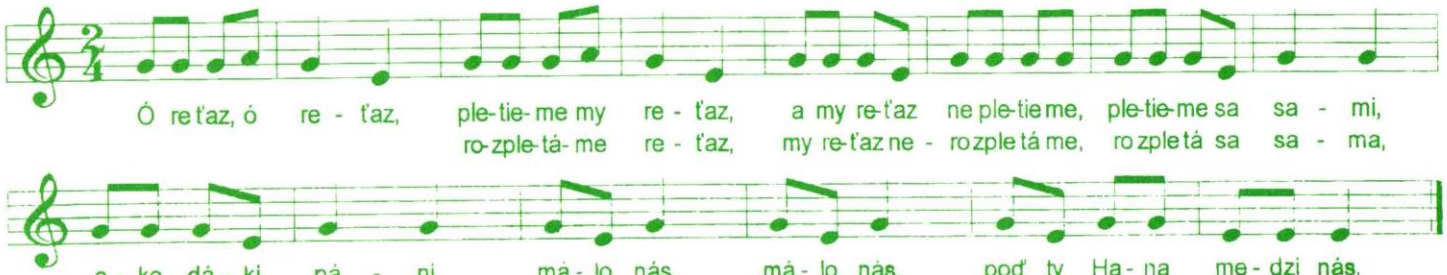

Metodické poznámky:

1. Po dychovom a hlasovom cvičení vytvoríme s deťmi kruh, učiteľ je súčasťou útvaru. Navodíme predstavu reťaze pomocou názorných obrázkov, spoločne vytvoríme reťaz. Deti nasledujú učiteľa v pohybe v rámci okruhu, učiteľ pritom spieva pieseň Ó reťaz. Neskôr navrhuje deťom, aby sa pripojili k jeho spevu a zároveň sa pokúsili vytvoriť rôzne iné reťazové obrazce.
2. Učiteľ vysvetlí princíp hry s odchádzaním a prichádzaním detí.
3. Po niekoľkonásobnom preopakovaní piesne deti vyhľadávajú dva tóny, ktoré sa v piesni najviac opakujú. Tieto tóny prespievame na motív KU-KU i na rôzne iné slová z piesne. Využijeme i hru na detských melodických nástrojoch Orffovho inštrumentára (ďalej DMNOI).
4. Návrat k hre s uvedomovaním si melodického pohybu 5.-3. stupňa. Pri postupnom odchode detí z hry odchádzajúce dieťa najprv ukáže na notovom zázname melodický motív 5.-3. st. a zaspieva na slovo reťaz, ku-ku, málo, veľa a pod. Prejde k melodickému nástroju a zahrá tento motív na dvoch pripravených platničkách. Postupne môžeme vystriedať všetky deti, pričom deti, ktoré odišli z hry ostinátne spievajú motív KU-KU. V rámci tejto lekcie môžeme spievať aj ďalšie piesne uvedené v prílohe.

Návrh na prípravu:

- notový záznam piesne a melodického motívu KU-KU na tabuli, hárku, obrazový materiál
- melodické nástroje OI (DMNOI)
- adekvátne priestorové usporiadanie triedy.

Hodnotenie:

Spolu s deťmi vyhodnotíme priebeh hry, vedieme deti k hľadaniu nových tvorivých postupov a oceňujeme prípadné nové nápady a návrhy.

3. Lekcia

Uvedomovanie si výšky znejúcich tónov 5.-3. a 5.-6. stupňa.
Hra na otázku a odpoveď. Nácvik piesne.

DOBRÝ DEŇ, DETI!

?

OTÁZKY

Čo si želáte?
Čo ťa bolí?

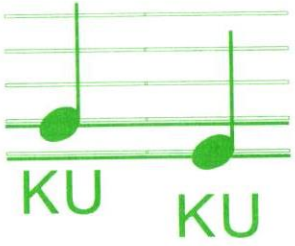

ODPOVEDE

Prosím si jablká.
Bolí ma brucho.

Hijo heta .....

Mierne *Slovenská ľudová*

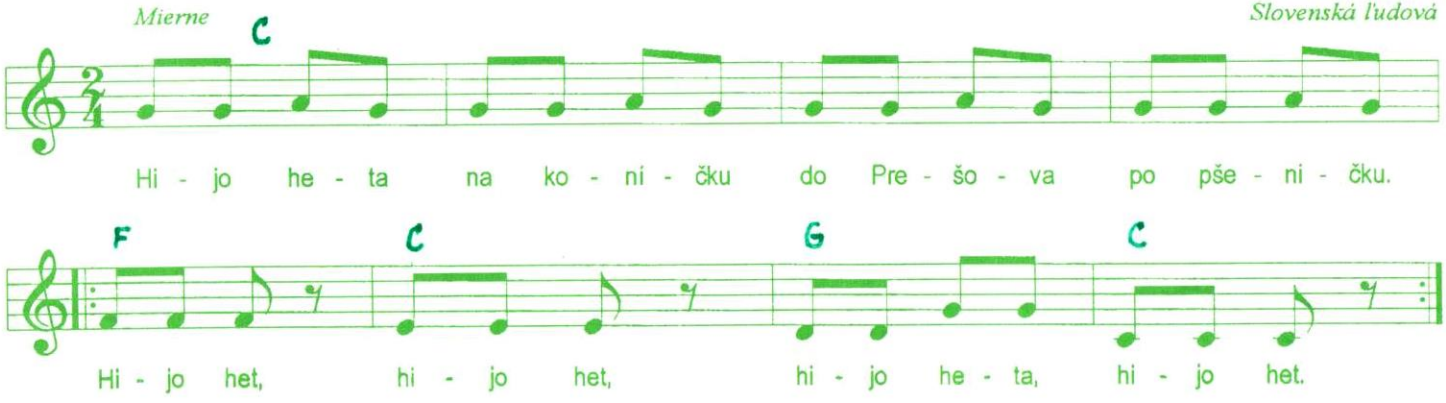

Metodické poznámky:

1. Učiteľ začne hudobný dialóg pozdravom a speváckymi otázkami typu: Dobrý deň, deti. Ako sa máte? Ako sa voláš? Kde bývaš? Čím je tvoj otec? atď. Dialóg s deťmi prebieha v intonačnom pohybe 5.-3. st. v dur. Učiteľ motivuje bez zbytočnej verbalizácie. Rytmus vyplýva z prirodzeného rytmu hovoreného slova.
2. Pokračujeme v utvrdení uvedomovacej fázy. Vhodná je napr. hra na obchod, lekára. Použijeme potrebné rekvizity /potravinársky tovar, hračky, hudobné nástroje, zvieratká z kabinetu prírodopisu a pod./ Môže nasledovať podobný dialóg: Čo vás bolí?
3. Vyústenie nášho snaženia - známe piesne /Kohútik jarabý, Pec nám spadla/, spievame iba v rámci intonačného pohybu 5.-3. st.
4. Nácvik piesne - učiteľ spieva pieseň, deti sledujú pohyb metódie. Na výzvu hľadajú a zaspievajú najčastejšie opakované tóny /g, a/. Deti sa pridávajú k spevu učiteľa a pohybom rúk znázorňujú melodický pohyb v piesni. Pre spestrenie spevu a utvrdenie intonácie 5.-3. st. je vhodné využitie MNOI na ostinátnu hru /5.3.5.6. st./.

Návrh na prípravu:

- Netradičné priestorové usporiadanie triedy /kruh, štvorec, do tvaru písmena U/ pre bližší kontakt učiteľa s deťmi. Všímať si nespevákov, nespevák sedí podľa možností medzi dvoma dobrými spevákmi.
- Notový záznam intonačného pohybu 5.3.5.6. st., záznam piesne, obrazový materiál, pomôcky k dialógom.
- Magnetofón, mikrofón, využitie nahrávok dialógov ako účinnej spätnej väzby.

Hodnotenie:

Osobitnú pozornosť venujeme nespevákom, všímame si deti, ktoré pomalšie a slabšie spevácky reagujú. Cieľom tohto prístupu je nielen uvedomenie si výšky tónov, ale i prípadné uvedomenie si obmedzenej schopnosti čisto spievať. Upozorňujeme na pedagogický takt zo strany učiteľa! V rámci týchto postupov má učiteľ možnosť upresniť svoj pohľad na kvalitu individuálnych a kolektívnych speváckych schopností. Povzbudzuje deti, so svojím hodnotením oboznámi jednotlivcov i kolektív.

4. Lekcia

Spev ako komplex skúseností obsahujúcich hudobné vnímanie, uvedomovanie melodického sledu, hudobnú pamäť, rytmické cítenie, estetické cítenie.

SLIMÁK, SLIMÁK

MÁK

SLI-

SLI-

MÁK

Slimák

Slovenská ľudová

C F C G C G C F C G C G C

Sli - mák, sli - mák, vy - pusť ro - žky, dá - me mú - čky na ha - lu - šky.

Živšie

F C G C F C G

Na va - ha - nček na - sy - pe - me, za va - re - šku pri - sy - pe - me,

C F C G *Pomaly* C G C

i šti - pô - čku do - sy - pe - me. Vy - pusť ro - žky!

Metodické poznámky:

1. Motivácia záujmu detí o pieseň, východiskom je obsah, charakter, tempo, rytmus, nálada, vhodné využitie názoru. Ukážkový prednes učiteľom. Dychová a hlasová rozcvička. Pred ďalším prednesom piesne zamerať pozornosť detí na spontánne pohybové vyjadrenie obsahu piesne /text, dynamika, tempo, rytmus/. Pri opakovanom prednese sústredíme pozornosť na pohybové stvárnenie stúpania a klesania melódie, /str.8/. Spájanie slimákov robia deti súbežne so spevom učiteľa, pomocou prsta, pera, ceruzy. Využite aj pracovný zošit.
2. Práca s textom - dávame dôraz na výraznú artikuláciu a pamäťové zvládnutie textu. Učiteľ spieva pieseň vždy s novou motiváciou a sústredí pozornosť detí na pohyby jeho úst.
3.Kolektívny spev po frázach a jeho precvičovanie. Výsledkom snaženia je samostatný spev detí za dirigovania učiteľom. Striedame spev sólový a skupinový s kolektívnym. Učiteľ pozitívne motivuje, posmeľuje, povzbudzuje deti a hodnotí.
4. Záverečné stvárnenie - pamäťové zvládnutie, adekvátny výraz, dynamika, inštrumentálny sprievod učiteľa, respektíve detí na DRNOI /triangel, wodblock, claves, tamburína/. Uvedomenie si rytmu i tempa.

Návrhy na prípravu:

- dokonalé inštrumentálne a spevácke zvládnutie piesne učiteľom, transpozícia piesne
- využitie nadaných detí už pri nácviku
- príprava potrebných názorných pomôcok
- možnosť využitia gramofónu alebo magnetofónu
- sledujeme deti, či vedia pieseň zaspievať samostatne, bez akejkoľvek pomoci
- dokumentujte spev magnetofónom, možnosť sebakontroly
- usmernenie, pochvala detí, podnety detí i učiteľa vo všetkých činnostiach súvisiacich s interpretáciou piesne

5. Lekcia

Piesne s hrou ako prostriedok účinného aktívneho hudobného a estetického zážitku

Ty a ja

Veselo

Slovenská ľudová

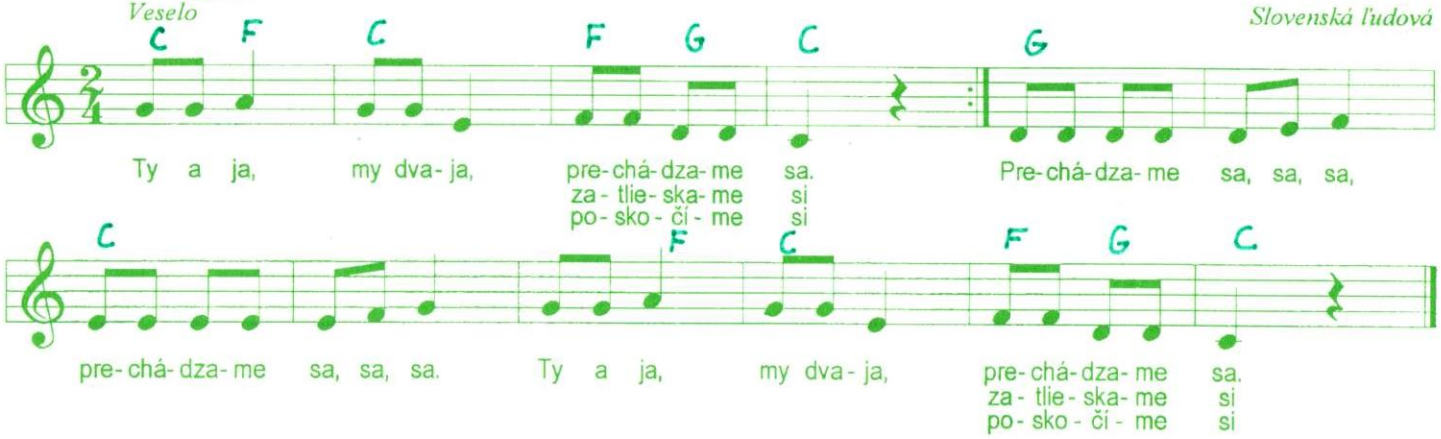

Úloha: **pokračuj a dokresli rytmus a melódiu piesne do notového zošita.**

rytmus: • • – • • –

melódia:

ZMENA TEMPA: Striedajte tempo piesne a pohyb podľa rytmu hry na znázornených nástrojoch:

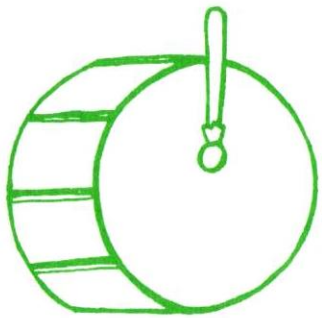

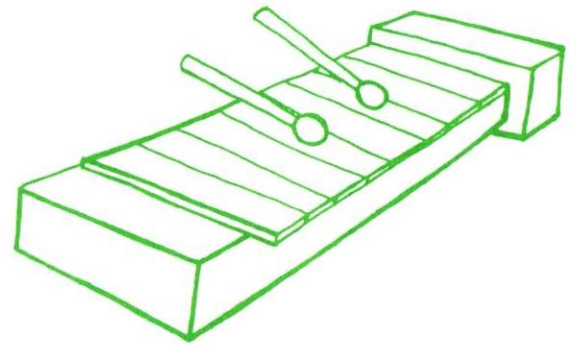

Metodické poznámky:

1.Ukážkový prednes piesne učiteľom. Pozornosť detí zamerať na spojenie spevu s pohybom - zoberieme jedno dieťa a prechádzame sa sa s ním v rytme piesne. Postupne sa pridávajú ostatné deti.
2. Vyzveme deti na ďalšie možné dotváranie textu a pohybových kreácií. Námety sú v obrázkovej časti lekcie.
3. Usmerníme deti k úlohe zameranej na uvedomenie si rytmickej a melodickej stránky piesne. Uvádzané obrazce majú orientačný charakter a môžeme ich nahradiť inými.
4. Po dobrom intonačnom, rytmickom a pohybovom zvládnutí piesne pristúpime k zmenám tempa, prípadne i dynamiky. Využijeme názor a príslušné DMNOI a DRNOI. Zmenu tempa vyjadríme adekvátnym pohybom i hrou.

Návrhy na prípravu:
- podoby hudobno-pohybových kreácií možno nahrať na videozáznam, pre lepšiu možnosť kontroly a hodnotenia.
- urobíme zmeny v priestorovom usporiadaní triedy ako aj zoskupenia detského kolektívu
- možnosť využitia pohybových kreácií vo voľnom priestranstve /školský dvor, lúka, telocvičňa/
- príprava videorekordéra, televízie, magnetofónu, DMNOI, DRNOI, záznam piesne

Hodnotenie :
- komplexné zvládnutie hudobno-pohybového stvárnenia piesne jednotlivcami a celým kolektívom
- individuálne sebahodnotenie na základe hotového videozáznamu
- dôraz na kultivovaný spevácky prejav zvlášť v spojení s hrou na DMNOI a DRNOI

6. Lekcia

Odhaľovanie a vnikanie do charakteru nálady piesní na základe ich kontrastu.

Počítadlová

Tanečne — *Španielska ľudová*

F C F G7 C C7

Je- den tra - la - la, dva tra - la - la, tri, šty - ri, päť a šesť tra - la - la,

F C F C F

se- dem tra - la - la, o - sem tra - la - la, de- väť, de - sať prs- tov mám.
gu - liek
ja - blk

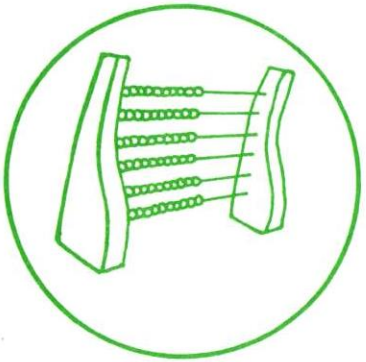

Ej javor

Slovenská ľudová

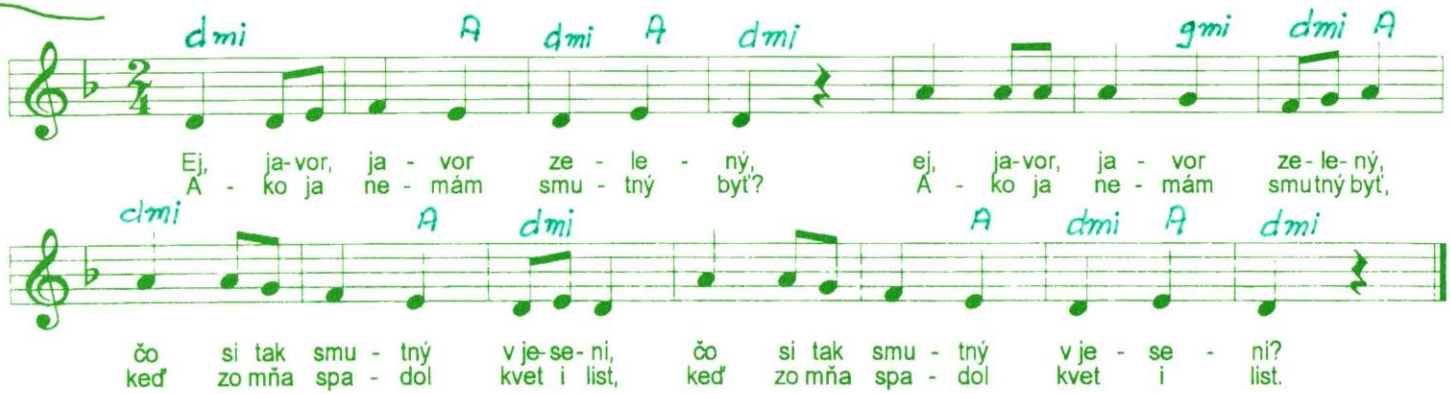

Metodické poznámky:

1. Pred ukážkovým prednesom piesní navodíme primeranú atmosféru a náladu žartom, vytvorením komickej situácie, veselým príbehom, resp. smutným príbehom, tragickým výrazom tváre, strašidelnou príhodou.
2. Ukážkový prednes piesní s dôrazom na výraz, charakter a náladu. Rozhovor o vypočutých piesňach s dôrazom na dojmy detí. Porovnováme obe piesne a analyzujeme základné výrazové prostriedky hudby.
3. Pri viacnásobnom opakovaní piesne počítadlová sa vyhneme stereotypu ak pri dodržaní zásady postupnosti uplatníme napr. takéto kroky:
- učiteľ spieva a hrá - deti pohybom znázorňujú výškovú predstavu melódie
- učiteľ spieva a hrá - deti ukazujú na prstoch, či počítadle počet
- spolu spievame len melódiu čísel, tralala vyjadrujeme hrou na tele
- spolu spievame melódiu čísel, popevok si deti za učiteľovho dirigovania predstavujú
- spievame tralala, čísla deti ukazujú, resp. si ich predstavujú
- možnosť využitia rôznej dynamiky a rôznych nástrojov DMNOI a DRNOI
4. Pri speve kontrastnej piesne dbáme na zmenu nálady, smutný výraz, dynamiku. Vítaný je náladu dokresľujúci inštrumentálny sprievod /klasický nástroj/

Návrhy na prípravu:

dokonalá spevácka príprava, sledovanie a usmerňovanie detí, dôraz na správne frázovanie a primeranú hlasovú polohu, notové záznamy piesní, klas. hud. nástroj a nástroje DMNOI, DRNOI

Hodnotenie:

- individuálne i kolektívne s prihliadnutím na vnútorné stotožnenie sa s náladou piesní.

II. OBLASŤ

VOKÁLNA INTONÁCIA

Okrem spontánnych speváckych aktivít nemôžeme pri speve opomenúť uvedomenú vokálnu intonáciu, ktorá v konečnom dôsledku veľmi účinne skvalitňuje spevácky prejav. Uvedomená vokálna intonácia /spev z nôt/ má rozhodne svoje miesto už v začiatkoch systematickej hudobnovýchovnej práce.

V našich lekciách sústreďujeme pozornosť na východiskové postupy pri vokálnej intonácii tonálnych vzťahov. Nepreferujeme žiadnu metódu a ponechávame jej voľbu na učiteľovi, pretože metóda aj v tomto prípade je iba prostriedkom na dosiahnutie cieľa.

V niektorých postupoch však odporúčame tú-ktorú metódu, ktorá by podľa nášho názoru mohla pomôcť účinne splniť vytýčené zámery.

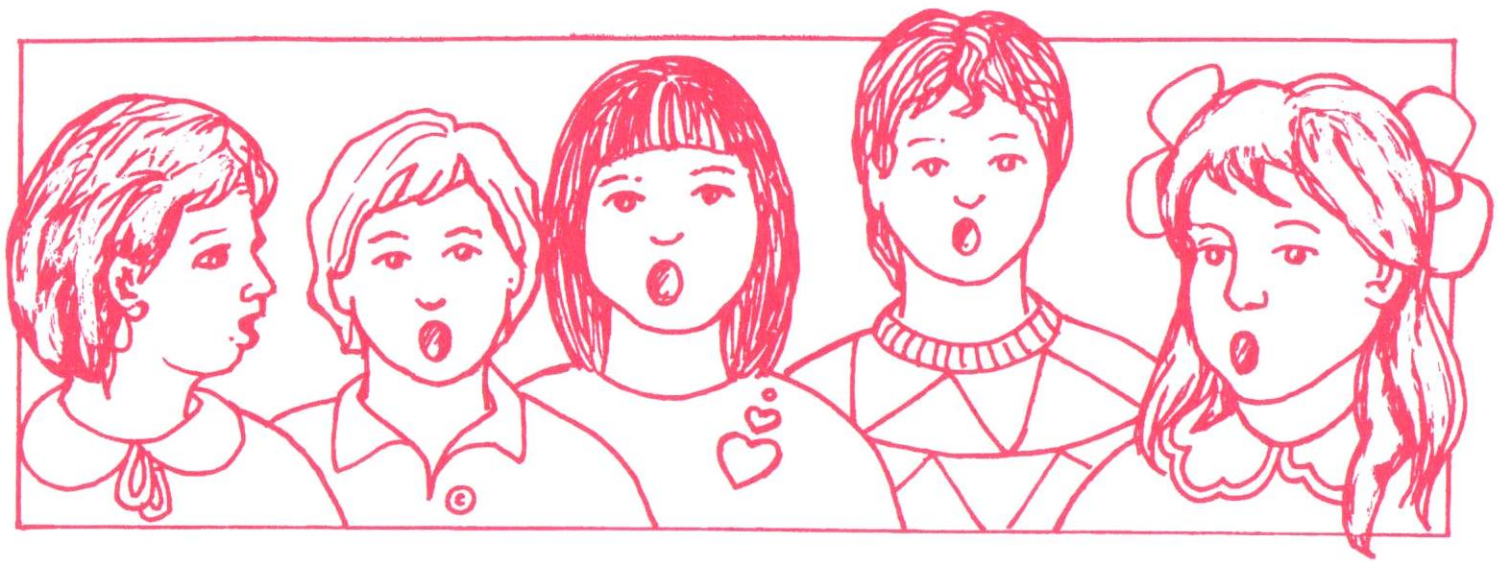

1. Lekcia

Príprava na spev z nôt. Uvedomovanie si výšky tónov.
Spájanie intonačnej a rytmickej stránky v melódii.

Ktoré tóny znejú vyššie a ktoré nižšie?

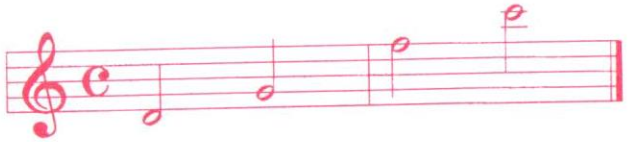

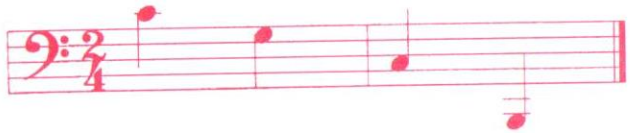

Ktorá melódia stúpa a ktorá klesá?

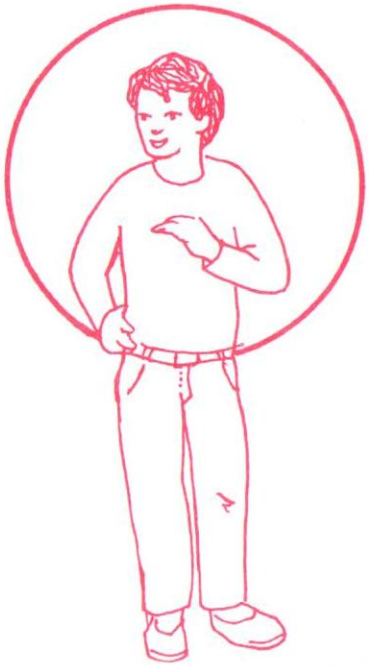

Viete uviesť aj ďalšie príklady?
Znázornite alebo zapíšte v notovom zošite.

Spievajte známe piesne a pre stúpanie a klesanie melódie hľadajte primerané obrázky:

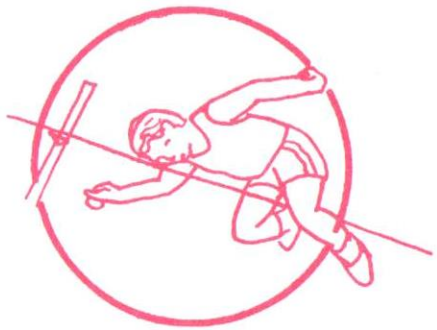

Metodické poznámky:

1. Učiteľ na rôznych hudobných nástrojoch hrá tóny rôznych výšok (najprv veľmi kontrastných), potom postupne približuje vzdialenosť až po poltónovú. Okrem postihnutia výšky hľadajme s deťmi vhodné slovné výrazy pre farbu tónov: svetlý-tmavý, jasný-zastretý, zvučný-temný a pod.

2. Na príkladoch melodických sledov (maximálne v rozsahu veľkej sexty) sústredíme pozornosť na rozoznávanie stúpania, klesania melódie, prípadne opakovania rovnako vysokých tónov.

3. Pri speve známych piesní využívame pre znázornenie stúpania a klesania melódie obrázky tejto lekcie, ale aj ľubovoľné pohybové vyjadrenie smerovania melódie. Po spontánnom hudobno-pohybovom vyjadrení detí učiteľ vyberá zjednocujúce pohybové vyjadrenia pre kolektív a šikovných jednotlivcov vyberá ako vzor.

Príprava:

- vhodný piesňový materiál pre stúpanie a klesanie melódie
- zoznam (kartičky) s výstižnými slovami pre farbu tónov

Návrhy:

- odporúčame spolu s deťmi hľadať ďalšie nové možnosti znázornenia stúpajúceho a klesajúceho melodického sledu
- farbu tónov odporúčame vyjadriť tiež farbou (farbička, farebná krieda).

2. Lekcia

Opakované hudobné motívy - prostriedok k uvedomovaniu si výšky tónov.

Osa a bodliak

Hudba: I. Loudová
Text: D. Šimčík

Pomaly

C G C

Pich, o - sa do no - sa, pri kvie - to - čku bo - dliak.
Pich, o - sa do no - sa, joj, a - ko to bo - li!

G C

O - sa sa už za - sa s nie-kým ne - do - ho - dla.
Pi - chnu - tie o - sou sa ve - ľmi ťa - žko ho - ji.

F C G C

Čo jej to na - pa - dlo, chce - la dať ži - ha - dlo,
Chce - la dať ži - ha - dlo, do - sta - la pi - cha - dlo,

F C G C

sa - ma sa o bo - dliak ve - ľmi si - lno bo - dla.
vi - del to ko - már a na bo - dliak sa stro - ji.

Hľadajte spoločné hudobné i výtvarné motívy!

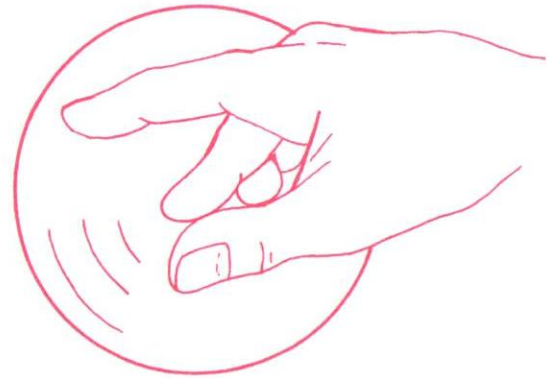

Znázorneným hudobno-pohybovým vyjadrením odlíšte opakujúce sa hudobné motívy piesne.

Metodické poznámky:

1. Učiteľ pieseň zahrá, zaspieva bez inštrumentálneho sprievodu i s inštrumentálnym sprievodom.

2. Pri opakovaných reprodukciách piesne učiteľ požiada deti, aby si vybrali ktorýkoľvek zo znázornených pohybov tejto lekcie a počas jeho spevu a hry na hudobnom nástroji synchrónne rytmizovali.

3. Postupne deti hudobno-pohybovo reagujú a pripájajú sa spevom k učiteľovi.

4. Na výzvu učiteľa deti hľadajú opakované hudobné motívy a snažia sa ich označiť (na tabuli, plagáte, fólii spätného projektora označujú farebnou kriedou , fixou - čísla, písmená, geometrické útvary a pod.).

5. Postupne hľadáme spolu s deťmi ďalšie možnosti odlíšenia opakovaných hudobných motívov (zmena farby hlasu, dynamiky, tempa, striedanie kolektívneho spevu so sólovým a pod.).

Príprava:

- motivačný obrazový materiál (osa, bodliak, lúka s kvetmi a pod.)
- notový záznam piesne
- notové aplikácie na magnetickú tabuľu

Návrhy:

- odporúčame aj využitie MNOI na rozlíšenie opakovaných hudobných motívov
- navrhujeme také priestorové usporiadanie, aby umožnilo efektívne vytváranie rôznorodých skupín.

Hodnotenie:

Schopnosť sluchovej i zrakovej orientácie v melodickej línii.

3.-4. Lekcia

Uvedomená vokálna intonácia 5.-3. stupňa v dur.
Využitie oporných prostriedkov uvedomenej intonácie.

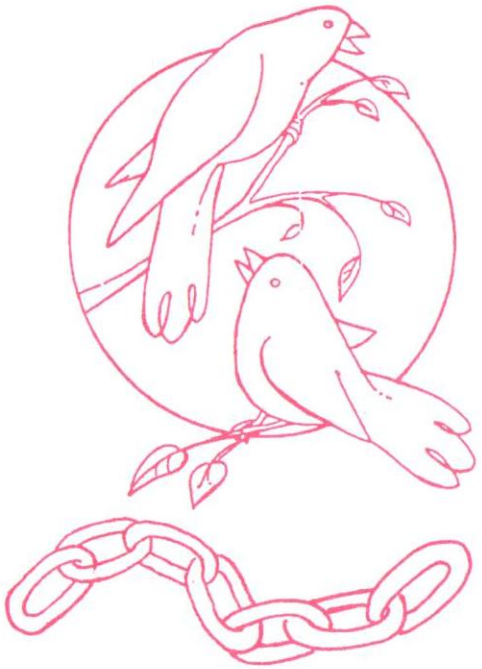

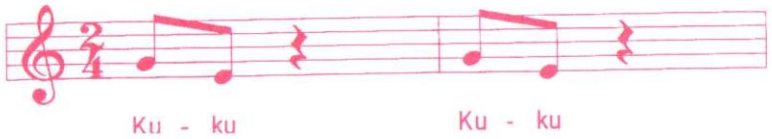

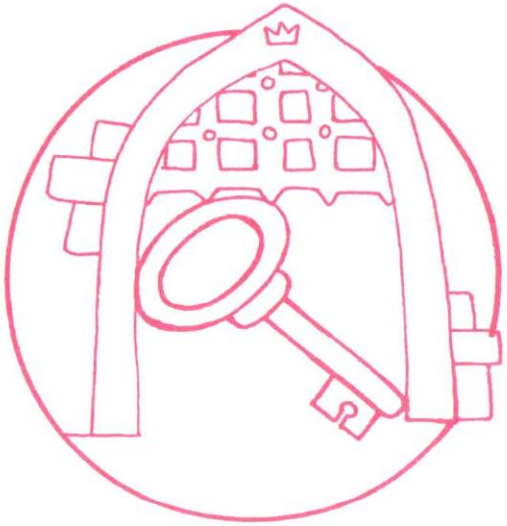

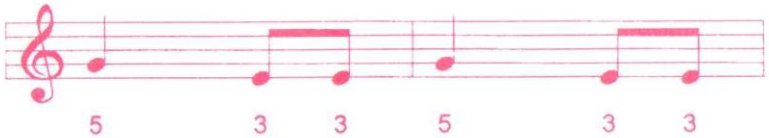

Intonujeme:

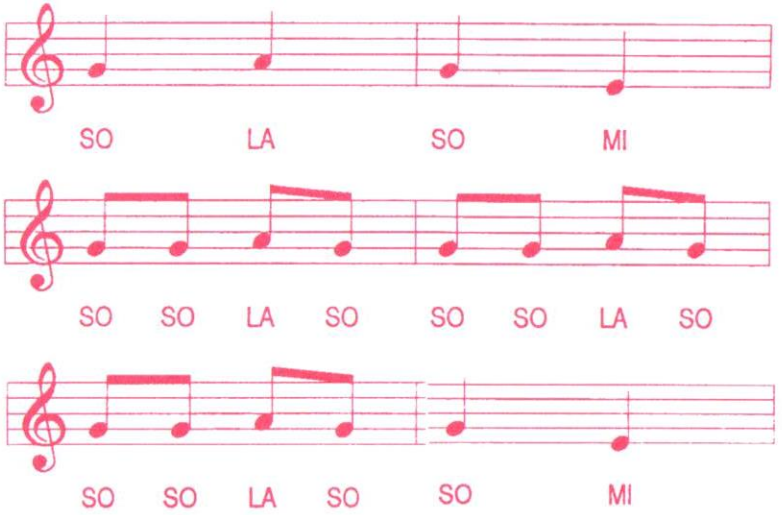

Metodické poznámky:

1. V úvode odporúčame rozospievanie na známych piesňach z oblasti "SPEV" v intervale 5.-3. a 5.-6. stupňa v dur.

2. Pri opätovnom spievaní vytypovaných piesní deti hľadajú melodicko-rytmické útvary vyskytujúce sa v danej piesni. Hľadajú ich buď v notovom a grafickom znázornení tejto lekcie, alebo na ďalších kartičkách (magnetických aplikáciách a pod.) pripravených učiteľom.

3. Učiteľ prezradí deťom mená nôt (g-e, g-a), ktoré sa v piesňach vyskytujú a vyzve ich, aby spievali piesne na mená nôt.

4. Učiteľ oboznámi deti s adekvátnymi solmizačnými slabikami. Piesne spievame na texty, mená nôt, čísla, solmizačné slabiky, neutrálne slabiky. Týmto spôsobom môžeme spievať každú pieseň celkom päťkrát.

Príprava:

- tónový rad C-dur s očíslovaním stupňov, označením solmizačnými slabikami a s farebným odlíšením (1. - červený, 3. - žltý, 5. - modrý, 8. - červený, vedľajšie - čierne)

- kartičký uvádzané v bode 2

Návrhy:

Práca s kartičkami poskytuje veľké množstvo kombinácií a tvorivých prístupov, napr. na daný text samostatné vytváranie melódií, resp. naopak.

Hodnotenie:

Schopnosť orientovať sa v tónovom priestore. Intonačná čistota a rytmická pružnosť.

5.-6. Lekcia

Intonačná orientácia v rámci durového tonického kvintakordu.

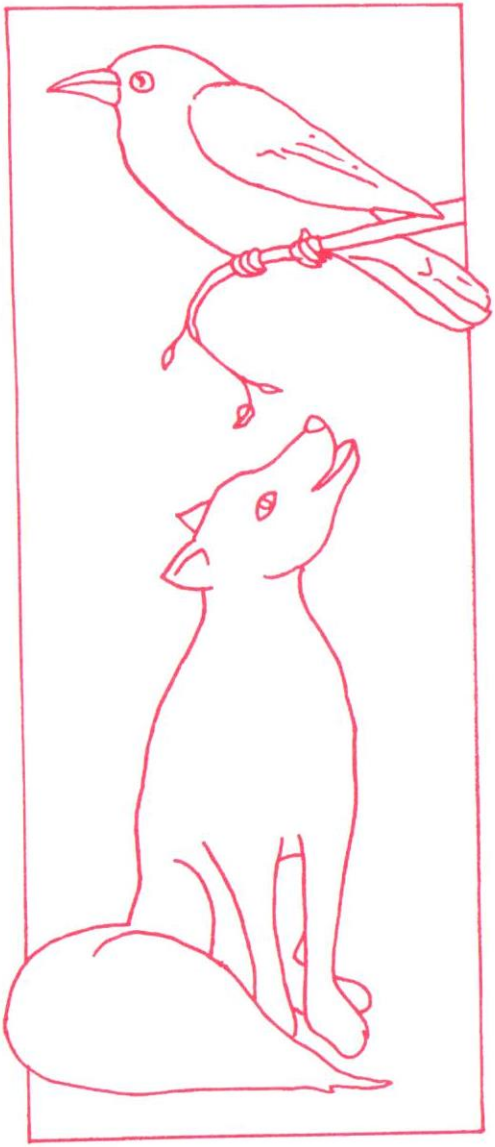

Do notového zošita zapíšte najvyššie a najnižšie znejúce tóny piesne "Osa a bodliak" a medzi ne vpíšte ostatné chýbajúce tóny.

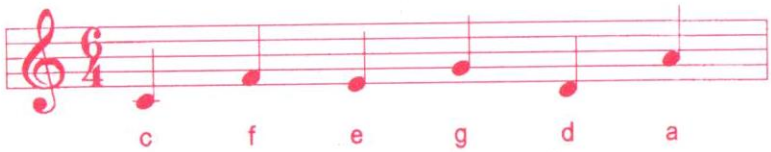

Intonujte tóny durového kvintakordu /trojzvuku/ v rôznom poradí.

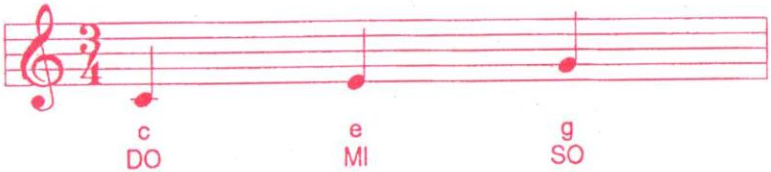

Povedala líška

Mierne rýchlo *Hudba a text: M. Schneiderová*

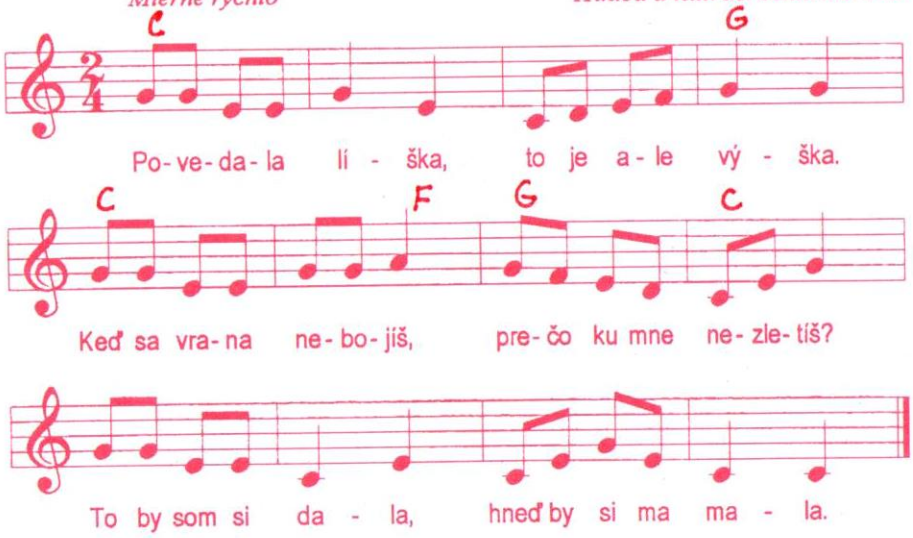

Podobne ako v piesni "Povedala líška" tvorte melódiu z tónov durového trojzvuku k nasledujúcim riekankám:

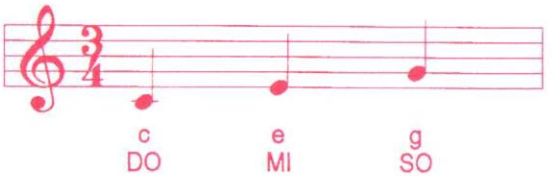

Ruky, nohy žiadne,
ale brucho riadne.

Pod hlavu to dáme,
čo to asi máme ?

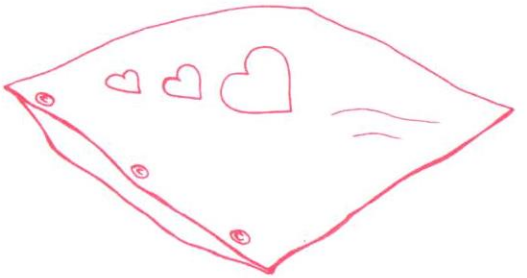

Metodické poznámky:

1. Zopakujeme si pieseň "Osa a bodliak" z 2. lekcie tejto oblasti.

2. Učiteľ vyzve deti, aby pri opakovanom speve pozorne vnímali sled melódie. Po zaspievaní piesne deti majú za úlohu zoradiť tóny piesne od najnižšieho po najvyšší (do notového zošita alebo na žiacke magnetické notové tabuľky). Je vhodné aj využitie veľkej magnetickej notovej tabule, resp. spätného projektora. K notám deti priradia čísla, solmizačné, prípadne oporné slabiky a intonujú pod vedením učiteľa najprv krokové postupy, neskôr tóny tonického durového kvintakordu.

3. Nácvik piesne " Povedala líška" realizujeme problémovo. Najprv dôkladne analyzujeme notový zápis. Rytmickú stránku odporúčame realizovať uvedomenou vokálnou rytmizáciou. Intonujeme na solmizačné, oporné slabiky, mená nôt a na text.

4. Deti tvoria melódie z tónov tonického kvintakordu k textom riekaniek. Môžeme podobne melodizovať aj ďalšie riekanky.

Príprava:

- notové záznamy piesní, žiacke magnetické tabuľky, prípadne veľká magnetická notová tabuľa
- detské nástroje Orffovho inštrumentára
- tónový rad od c-a a tonický kvintakord C-dur

Návrhy:

- Táto lekcia sa dá vhodne organizovať formou problémovo-skupinového vyučovania, hlavne v bodoch 3,4 týchto postupov.
- Návrhy ďalších textov na melodizáciu: V zime všade leží, v lete jarkom beží (sneh)
  Vo vetre si pláva, v posteli si spáva (pierko, perie)
- Pri melodizácii riekaniek je vhodné využitie DMNOI.

Doplňujúci materiál

1. a 2. oblasť- Spev a intonácia

Pomalšie

Načoš ma mamička

slovenská ľudová

C G C G C

Načoš ma mamička vychova-la, keď si ma na vojnu slúbova-la.

F C F G C

Na moje nôžky zlaté o-strôžky pribiť da-la.

Žartovne

Pec nám spadla

slovenská ľudová

D G

Pec nám spadla, pec nám spadla, kdože nám ju opraví?

A D

Starý peciar nie je doma a mladý to nespraví.

Mierne rýchlo — Huši, visoko lecice — slovenská ľudová

D

Huši, huši visoko le - cice, švela uvi - dzice. A či sce tam

G

ňevidzeli našo štiri volki, pošli do sto - dolki.

Húsky, biele húsky

Mierne rýchlo

C F C F

Húsky, biele húsky, našej malej Zuzky, kde si vy periele vaše biele blúzky?

C F C F

Kde si ich prať máme, to je všetkým známe, vo vode čistučkej kúpeme sa stále.

Čo by koza neskákala

slovenská ľudová

Veselo

C G C

Čo by koza neskáka - kala, keď má štyri nô - žky,

C G C

čo by dievča nela - ncilo, keď má dobré nô - žky.

Pôjdeme my do hájička

slovenská ľudová

Svižne

C G C

Pôjdeme my do hájička, uchrylíme tam zajačka

G C

Heš, zajačik, heš, heš a ty za ním bež, bež.

Moja mamka

Mierne rýchlo — slovenská ľudová

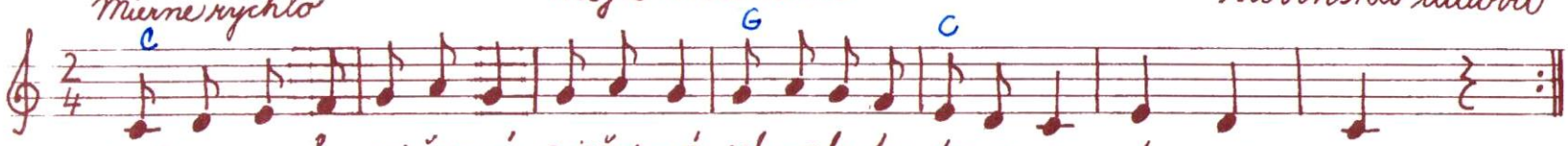

Moja mamka niečo má, niečo má, schovala to do sena, do se - na.
A to boli orechy, orechy, bolo ich na dva mechy, dva me - chy.

Češem si hlavičku

Mierne rýchlo — slovenská ľudová

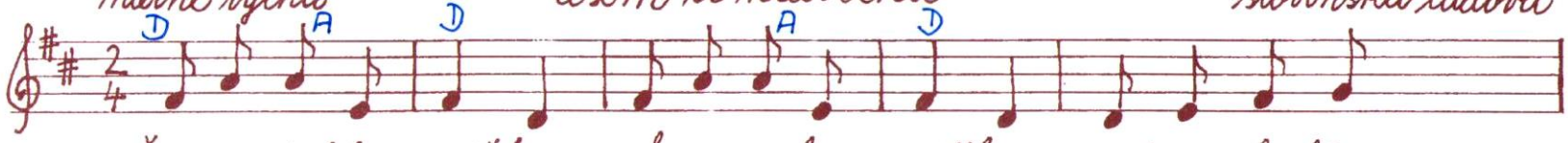

Češem si hla - vičku ako mako - vičku. Heli, heli,

heli - čka, červená, biela ružička.

2. Umyjem si líčka ako dve jablčka.
3. Obujem čižmičky na biele nožičky.
4. Oblečiem sukničku, bielenú fortušku.
5. Vezmem si ručníček, zlatý prsteníček.

Na lancok

Mierne rýchlo

C

Ó, lancok, lancok mi pleteme lancok, a mi lancok nepleteme, pleteme sa

G C

sami jak dajaki paňi, malo nas, malo nas, poď ti Hanko medži nas.

Kto nám pomôže?

Valčík

D e-mi (A) D

Kto nám po-môže ploty za-pletať? Pomôž nám Anička

A D e-mi (A) D A D

ploty za-pletať, pomôž nám Anička ploty za-pletať.

2. ... ploty rozpletať 3. ... vlasy zapletať 4. ... vlasy rozpletať

Lasica a líška

Mierne rýchlo

Ľ. Švagera

D G D A D G

Lasica si k líške sadla, spolu hľadia do zrkadla: „Ľaľa líška,

D A D emi (A) D

ty si malá", lasica sa vysmievala. Ale líška spanilá

A D A D G A D

lasici to vrátila: „Ľaľo ty si, lasica, dlhá ako pali-ca!"

Letný deň

Mierne rýchlo

Pieseň zo švédskeho „TV" seriálu „Emil"

D emi A D

Letný deň, letný deň, štebotajú vtáčky, letný deň, letný deň, nikde žiadne mráčky.

2. Ďalší deň, ďalší deň,
jseň už sa hlási,
ďalší deň, ďalší deň,
farby pestrej krásy.

3. Zimný deň, zimný deň,
snežik všade letí,
zimný deň, zimný deň,
radujte sa deti!

4. Ďalší deň, ďalší deň,
kvitnú prvosienky,
ďalší deň, ďalší deň,
poletujú lienky.

Alle kalle nuwa

U. Kalitz

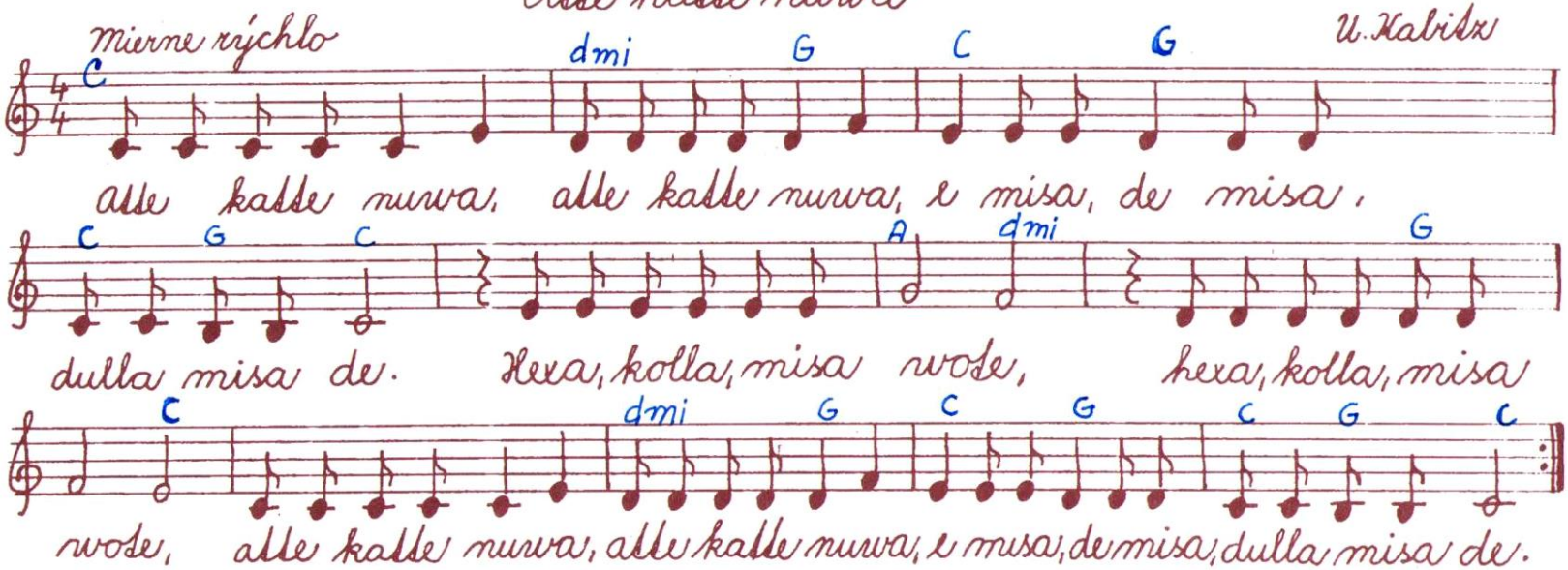

Poznámka: pri viacnásobnom opakovaní postupne zrýchľovať tempo, obmieňať dynamiku, rytmický sprievod a pod.

Päsorčatá

D. Šimčík
Ľ. Frýdová

Mierne rýchlo, žartovne

mf

E H E

1. Naša mačka mala päsor - čatá —

parlando

Muro, Juro, Líza, Giza,

A H E A

Kata, Muro, Juro, Líza, Giza, Kata.

f

A keď si zlé, prehovorí

E H H7 E H

lata, Muro, Juro, Líza, Giza, Kata!

mf

Všetci z domu zbožňujú ich

E A H E A

skrálka, Murko, Jurko, Lízka, Gizka, Katka,

p

Murko, Jurko,

H E

Lízka, Gizka, Katka.

f

Bodka!

2. Oblizuje ich a labkou hladká,
Murko, Jurko, Lízka, Gizka, Katka.

Poďme bratia do Betléma

vianočná koleda

Mierne rýchlo

E H E H E H E H E

Poďme bratia do Betlehe - ma. Čo tá žiara nad ním znamená?

A H E A H E H

Anjeli tam lietajú, veľmi krásne spievajú. Hľadte, hľadte,

E H E

veď nám kŕva - jú!

Narodil sa malý Ježiško,
ako dar mu dáme srdiečko.
Naše malé srdiečko bije preňho tichúčko,
pripraví mu teplé miestečko.

Daj Boh šťastia

vianočná koleda

Mierne rýchlo

D A D A D

Daj Boh šťastia tomu domu, my spie - vame, vieme komu.

A D A D H e mi A E

Malému die - ťatku, Kristu Jezu - lialku, v Betle - heme narode - nému.

Mierne rýchlo

Do hory, do lesa valasi

vianočná koleda

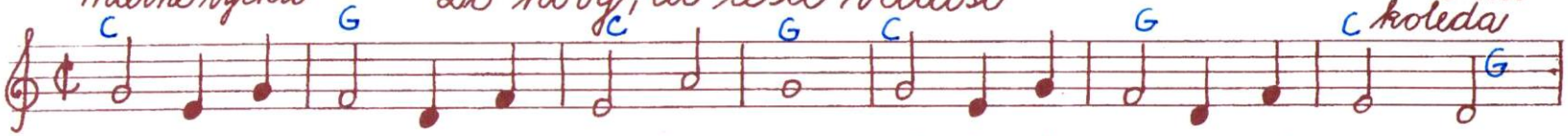

Do hory, do lesa vala - si, či horí v tom našom sala -

ši? Radosť veľká sa zjavuje a tento svet potešuje. Kráčajte

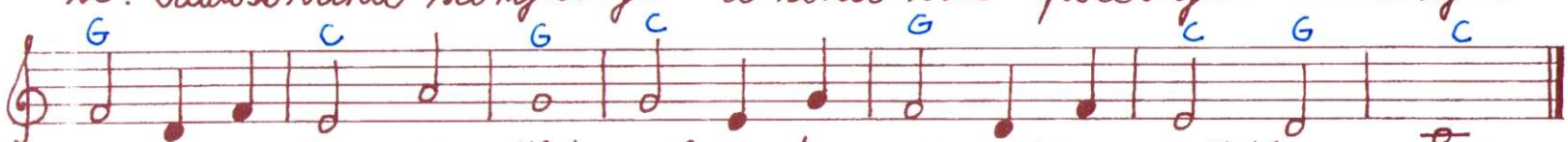

bratkovia k jasli - čkám, aby ste zjavili všetko nám.

2. Počkajte nás, milí bratkovia,
nebeskí lietajú duchovia.

Sláva Bohu prespevujú,
pokoj ľudom ohlasujú.

Vtáčkovia prekrásne spievajú
a do Betlehema volajú.

Dobrá novina

Pomalšie

vianočná koleda

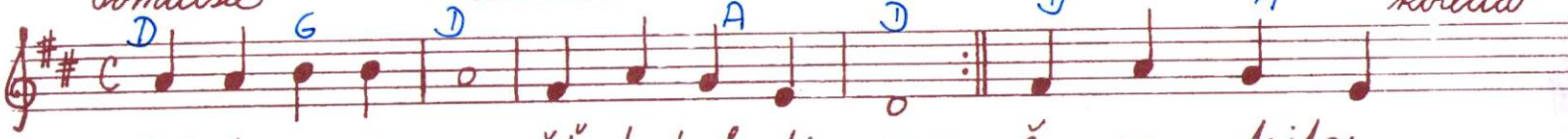

Dobrá novi - na, šťastná hodi - na. Čo sa tejto

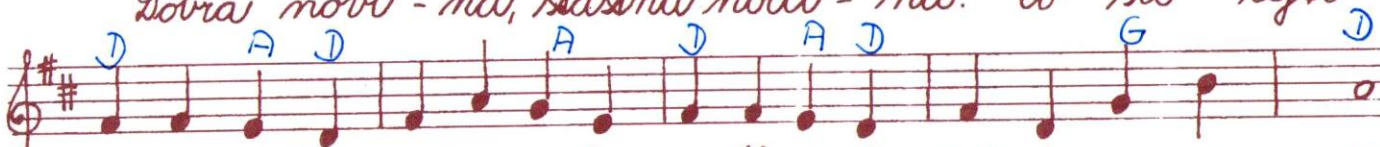

noci stalo? Nebo svetu svetlo dalo. Dobrá novi - na,

šťastná hodi - na.

2. Počuli sme hlas, ktorý tešil nás.
Slovo v tele o polnoci zrodilo sa z Božej moci.
Nám sa zjavilo, by nás spasilo.

3. Jasnosť spanilá nás osvietila.
Žiara padla na salaše, osvietila hory naše.
Dobrá novina, šťastná hodina.

Skip to my Lou

Rezko — americká lidová

C G C

Lost my partner, What'll I do, Lost my partner, What'll I do, Lost my partner,

dmi G C C G

What'll I do, Skip to my Lou, My darling. Skip, Skip, Skip to my Lou, Skip, Skip,

C A7 dmi G C

Skip to my Lou, Skip, Skip, Skip to my Lou, Skip to my Lou, My darling.

Slovenský text: Dnes je krásne, to bude deň,
dnes je krásne, to bude deň, ... jak báseň

Refr.: Deň, deň, to bude deň,
deň, deň, to bude deň, ... jak báseň

Tiere Liere

holandská ľudová

Mierne rýchlo

F C F

Daar was eens een advo - caat. Tiere, Liere, Lie - re. Daar was

C F

eens een advo - caat. Tiere, Liere, La.

2. Voor een herberg
bleef hij staan. Tiere, Liere...

3. In zijn kuel stak
hem een graat. Tiere, Liere...

Wlazł kotek

W. Każyński

Mierne rýchlo

C G C G C

Wlazł kotek na płotek i mruga, ładna to piosenka nie długa.

G C G C

nie długa, nie krótka lecz w sam raz. Zaśpiewaj kotełczku jeszcze raz.

Alle meine Kleider

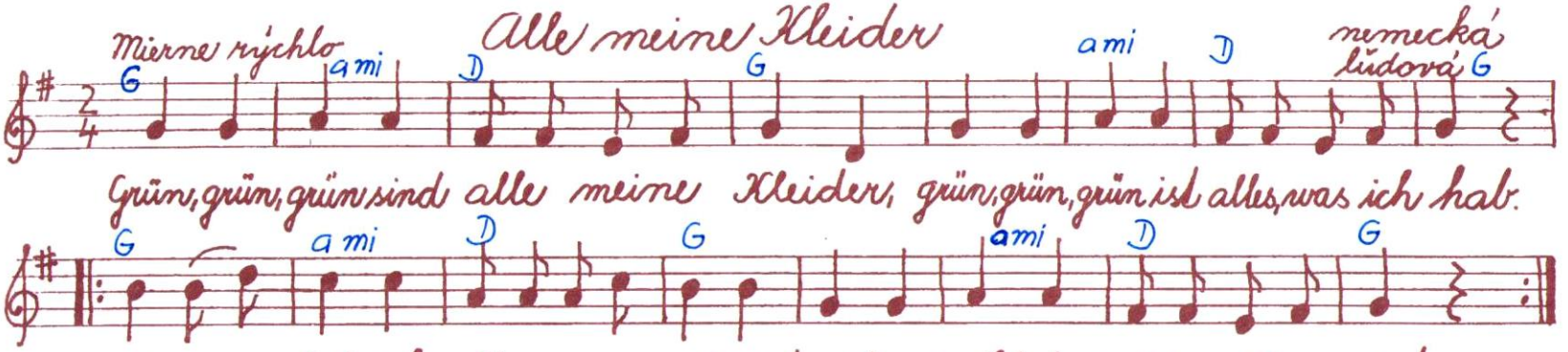

2. Blau, blau, blau... weil mein Schatz ein Seemann, Seemann ist.

3. Schwarz, schwarz, schwarz... weil mein Schatz ein Schornsteinfeger ist.

4. Weiß, weiß, weiß... weil mein Schatz ein Bäcker, Bäcker ist.

5. Bunt, bunt, bunt... weil mein Schatz ein Maler, Maler ist.

Ach, synku, synku

Pomalšie

česká lidová

D emi A D

Ach, synku, synku, doma li jsi. Ach, synku, synku,

G A A7 D

doma li jsi, talíček se ptá, oral li jsi, talíček

emi A D

se ptá, oral li jsi.

2. Oral jsem oral, ale málo,
kolečko se mi polámalo.

Šel dudy

Mierne rýchlo

časká lidová

E H E

Šel dudy, měl dudy, ani neza – pískal.

H H7 E

Bodejž mu ty dudy rarášek ro – zbřískal.

Kökölánc

Mierne rýchlo — maďarská ľudová

C G C | C dmi G C G C

Kökö - lánc. Ki is kere - kilem, be is kere - kilem, kökö - lánc.

C F C | C G

A legények regimentje igen ci - fra, Sej, szívem Marika,
Benne forog egy szépkislány, igen nya - lka.

C G C G C

Fordulj hozzám, kicsoda, szem a - dla.

Oči go cagy

Mierne rýchlo — rusínska

D A D | A D

Oči, go cagy, gibarama, go ca - gy, будеме мы сіяти роса - gy,

emi A A7 D

іщі тота росадочка не зы - мила, уж ся наша вірна любов розы - мила.

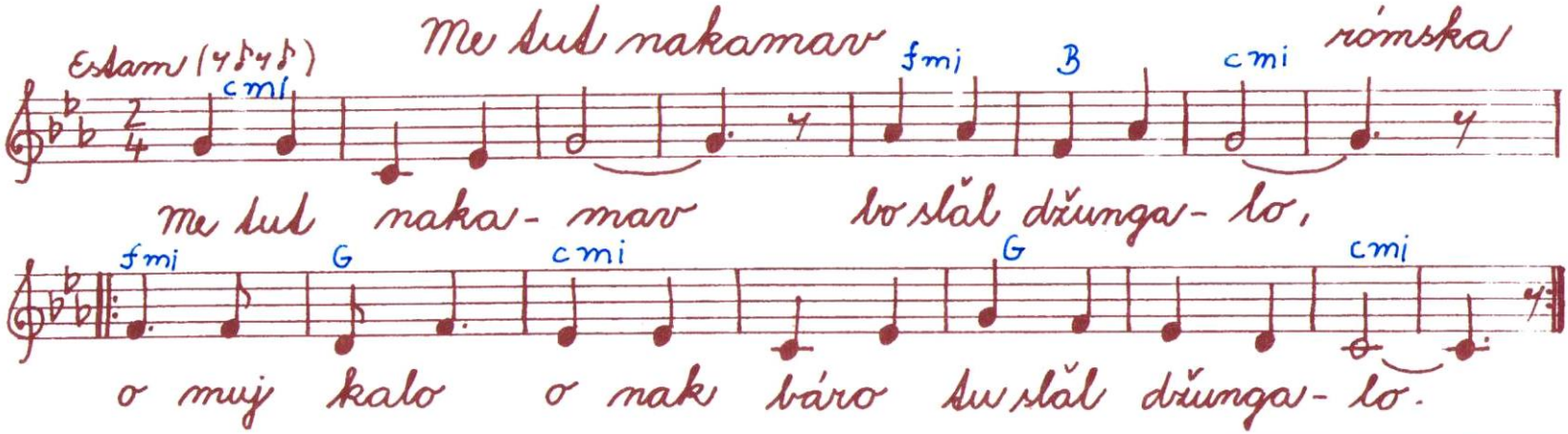

2. Ma av kamende, bo slăl džungalo, . . .

3. Tu slăl amáro, čhávo romano, . . .

III. OBLASŤ

RYTMUS

Čo máme vedieť o rytme.

Pulzácia: Hudba plynie v čase. Pulzácia je rad pravidelne sa opakujúcich a vracajúcich rovnocenných metricko-rytmických jednotiek.

Pulzácia v reči: napr.: Rúbe, rúbe sekerečka
I I I I
narúbala šestnásť,
I I I I
kto neverí, nech spočíta,
I I I I
či nebude šestnásť.
I I I I

Metrum: Javí sa ako organizácia rytmického pohybu v zákonitom opakovaní prízvučných a neprízvučných dôb.

Notové písmo: Hudobné znenie vyjadrujú noty, mlčanie pomlčky.

Bodka pri note predlžuje pôvodnú hodnotu o polovicu.

Absolútne trvanie nôt a pomlčiek je závislé na tempe, ktoré závisí od charakteru hudobnej skladby a od interpréta.

Tempo: Rozloženie rytmických hodnôt v čase a rýchlosť rytmických pulzov za minútu.

PULZ + METRUM + RYTMUS = METRORYTMUS

Odporúčanie: Nácvik notového písma realizovať súbežne s preberaním danej problematiky rytmu. Metodické postupy nájdete v samostatnej publikácii - notové písmo-pracovný zošit pre 1. a 2. ročník ZŠ.

1. lekcia

Rytmizovanie hovoreného slova

- 2/4 žaba, vrana, koza

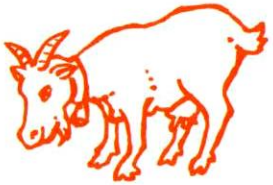
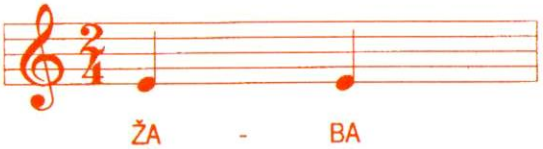

- 3/4 opica, žirafa, užovka

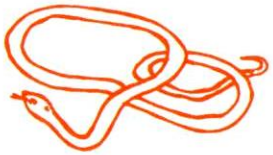
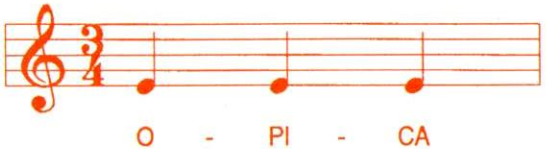

- 4/4 veverička, lastovička, korytnačka

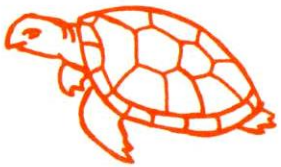

Sedí ryba pri potoku ...
Jeden kováč koňa kuje ...
Du,du pod vodu ...
En ten tiky ...
Povedala ryba ..., prípadne iné

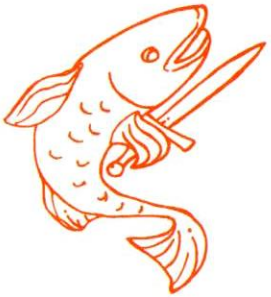

Riekanky spájajte s potleskom, lúskaním, dupaním, prípadne s iným pohybovým vyjadrením:

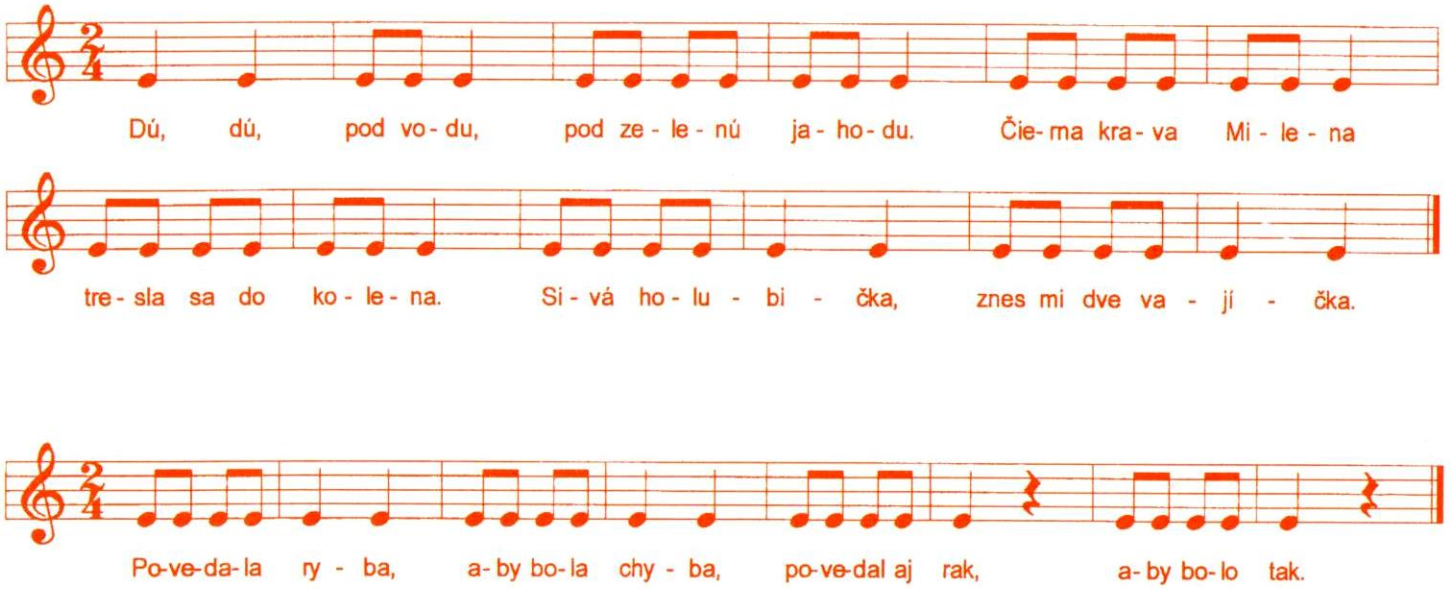

Metodické poznámky:

1. Rytmizácia hovoreného slova - **dvojslabičné** (žaba, ryba, kačka, koza, vrana, straka), **trojslabičné** (opica, žirafa, užovka, krokodíl, škovránok, veľryba), **štvorslabičné** (veverička, lastovička, korytnačka, jašterička, chobotnica). Na základe predchádzajúcich príkladov môžu deti samy vytvárať jednoduché vety, napr. zabzučala včela, rapotala straka, veverička poskakuje, kúpala sa kačica a p.). Postupne prejdeme k rytmizácii známych riekaniek, napr. Dú, dú pod vodu, Povedala ryba, Sedí ryba pri potoku, Jeden kováč koňa kuje a p.

2. Rytmizácia hovoreného slova spojená s pohybom - všetky predchádzajúce aktivity spájame s pohybovým vyjadrením tzv. "synchrónnou rytmizáciou" (pohybové vyjadrenie presne rytmicky zodpovedá slovnej deklamácii textu). Ďalej môžu deti pestro reagovať na rôzne rytmické podnety učiteľa, napr. učiteľ realizuje rytmus na bubienku, tamburíne, wodblocku, clavesoch a p. a deti reagujú na podnety vopred dohodnutým pohybom (chôdza, pochod, poklus, poskoky, drepy, kolísanie ...). Podobne môžu byť využité známe piesne.

Návrhy:

Vzhľadom na to, že rytmus je iba jednou zložkou pestrej palety hudobných aktivít, môže učiteľ sám rozhodnúť o rozsahu a usporiadaní činností navrhovaných v tejto lekcii.

2. lekcia

Uvedomovanie si pevného rytmu prostredníctvom rytmu hovorenej reči, piesne a pohybu

Rytmizujte:

Rúb, rúb, se - ke - ra, zaj - tra bu - de ne - de - ľa.
Rúb, búr, po - le - no, ne - po - raň mi ko - le - no.

Rytmus znázornite pohybom:

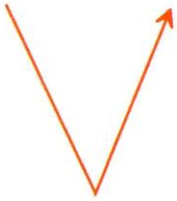

RÚB

RÚB

Rytmizáciu riekanky sprevádzajte pohybom:

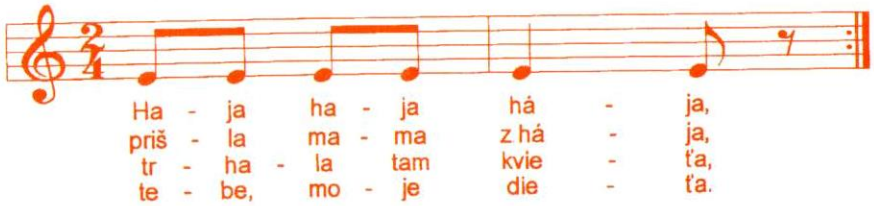

Metodické poznámky:

1. Deti sú usporiadané do kruhu, učiteľ deklamuje známe riekanky, spieva známe piesne a svoju interpretáciu dopĺňa rôznymi pohybmi. Deti spočiatku nespievajú, iba imitujú učiteľove pohybové prejavy. Neskôr sa pridávajú k deklamovaniu textu, resp. spevu, postupne preberajú úlohu vodcu a samy tvorivo pohybmi dopĺňajú svoj prejav.
2. Pohyby môžeme nahradiť hrou na detských rytmických nástrojoch (bubienok, tamburína , claves, pandeiro a p.).
3. Hudobno-pohybové rytmické prejavy detí môžu byť tiež motivované hudobnými ukážkami z gramoplatní, magnetofónu, videozáznamu.

Návrhy:

Odporúčame využiť doplňujúci rytmický materiál v závere tejto oblasti.

Hodnotenie:

Adekvátnosť a správnosť rytmického vyjadrenia, prispôsobenie sa zmenám tempa, dynamiky.

3. lekcia

Uvedomovanie si hudobného metrorytmu prostredníctvom rytmu hovoreného slova a rytmu piesne.

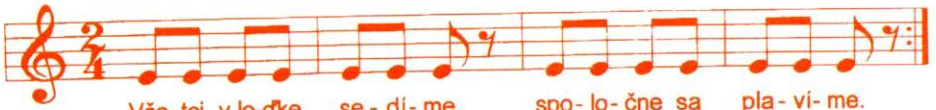

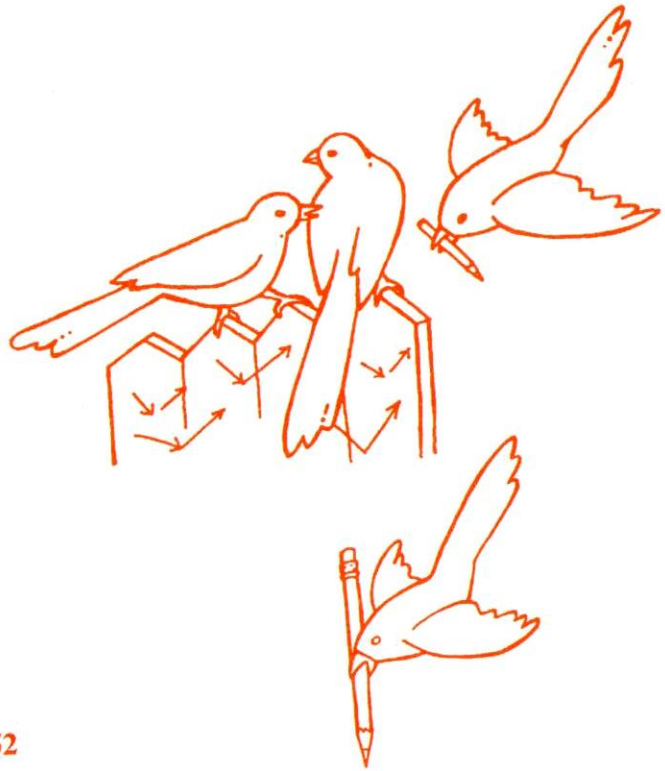

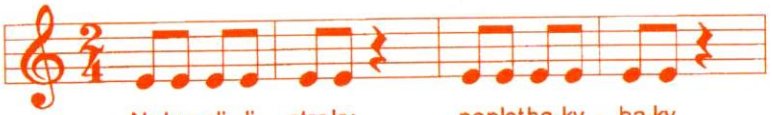

Veselá pesnička

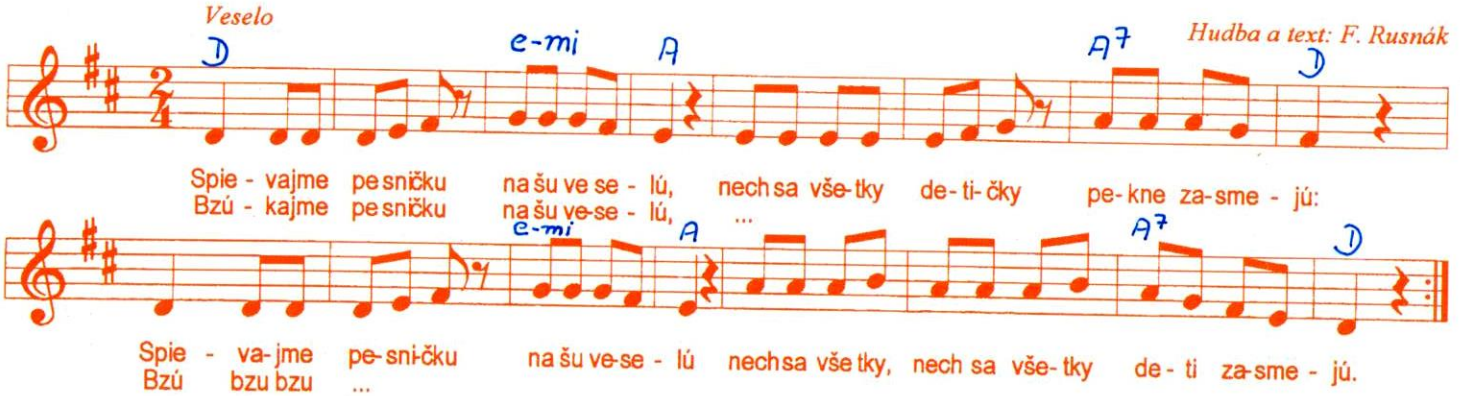

Vyberme si:

Fŕkajme pesničku..., Húkajme pesničku..., Kvákajme pesničku...,
Gágajme pesničku..., Haukajme pesničku..., Krákajme pesničku...,

Metodické poznámky:

1. Vytvoríme príjemnú relaxačnú atmosféru už samotným netradičným usporiadaním triedy (sedenie v kruhu, strapcoch, v lete aj vonku a p.).Učiteľ: "Predstavte si deti, že sa spolu plavíme loďou a vlny ju kolíšu (resp. veslujeme). "Do knísavého pohybu, prípadne napodobnenia pravidelného veslovania učiteľ rytmicky deklamuje, postupne sa pridávajú aj deti. Podobne môžeme navodiť rôzne iné pohyby spojené so zodpovedajúcimi rečňovankami.
2. Predchádzajúce rytmizácie hovoreného slova spojené s adekvátnym pohybovým vyjadrením melodizujeme ako vyčítanky (5.-3. st., prípadne 5.-6.-5.-3. stupeň).
3. Meníme tempá i dynamickú škálu jednotlivých rečňovaniek, s cieľom adekvátnej a pohotovej reakcie detí.
4. Pri imitačnom nácviku piesne preberáme pohybové stvárnenie z rečňovanky "Nakreslili straky".

Návrhy:

Okrem pohybového stvárnenia rečňovaniek a piesní využívame aj detské rytmické nástroje a pre lepšie odlíšenie prízvučných a neprízvučných dôb použijeme rôzne kombinácie dvoch rytmických nástrojov. Vhodné je aj využitie metronómu.

Hodnotenie:

1. Sledovanie reakcie detí na zmeny tempa a dynamiky.
2. Schopnosť detí rytmicky reagovať pri rôznych piesňach.

4. lekcia

Uvedomovanie si pevného rytmu v rôznych taktoch.

Taktovacia schéma 2/4 a 3/4 taktu.

2/4 TAKT

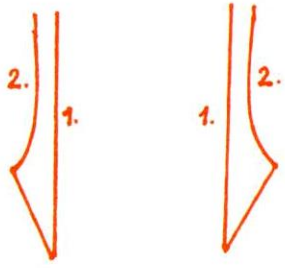

3/4 TAKT

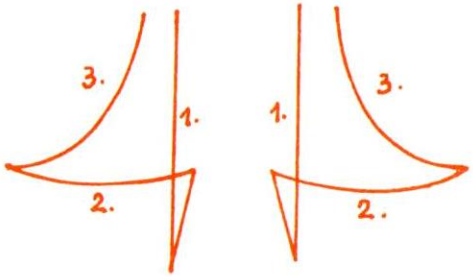

Recitujte rečňovanky, vyberte vhodnú taktovaciu schému a taktujte:

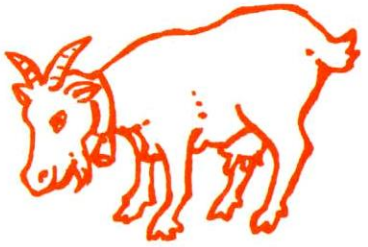

Vrana kráka,
kačka kváka,
sova húka,
krava múka.

Krava má teliatko,
koza má kozliatko,
mačka má mačiatko,
žaba má žabiatko.

Kvá-kvá kačica,
na dvore je rajnica,
v rajnici je voda,
zašpiniť ju škoda.

V rybníku ryby,
v kuríne kury,
na lúke kvety,
v škole zas deti.

Klebetila straka
na suseda raka.
Klebetil aj rak
všetko naopak.

Sliepočka Sivaňa
pýta od Ivana
čosi pod zobák:
Kot-kot-kot,ko-dák.

Metodické poznámky:

1. Učiteľ je uprostred kruhu vytvoreného deťmi, recituje rečňovanky, spieva známe i menej známe piesne a taktuje taktovacie schémy 2/4 a 3/4 taktu.
2. Učiteľ požiada deti, aby vytvorili skupiny a v nich dohodnutým pohybovým vyjadrením sprevádzali jeho taktovanie. (Napr. pri 3/4 takte na 1. dobu mierny podrep, na 2.-3. dobu 2 kroky vpred, pri 2/4 takte na 1. dobu potlesk, na 2. dobu lúsknutie). Postupne niektorým skupinám pridelí detské rytmické hudobné nástroje a deti rytmizujú za učiteľovho taktovania. Za pomoci grafického znázornenia na začiatku tejto lekcie pokúšajú sa o taktovanie najprv iniciatívni jednotlivci, neskôr skupinky i celý kolektív.
3. Problémové úlohy pri výbere správnej taktovacej schémy odporúčame riešiť v skupinovej práci.
4. Pri učiteľovom inštrumentálnom sprievode deti spievajú známe piesne a striedavo v skupinách sprevádzajú vlastný spev taktovaním, hudobno-pohybovými aktivitami, hrou na detských rytmických nástrojoch a p.

Hodnotenie:

Pri využití známych i menej známych rečňovaniek a piesní hodnotíme schopnosti vniknutia detí do rytmických štruktúr.

5. lekcia

Rozoznávanie nôt rôznej dĺžky

Štvrťové a osminové noty

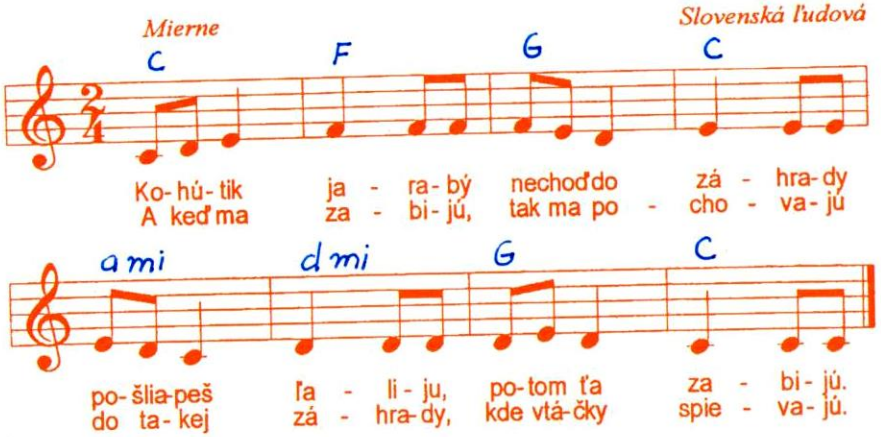

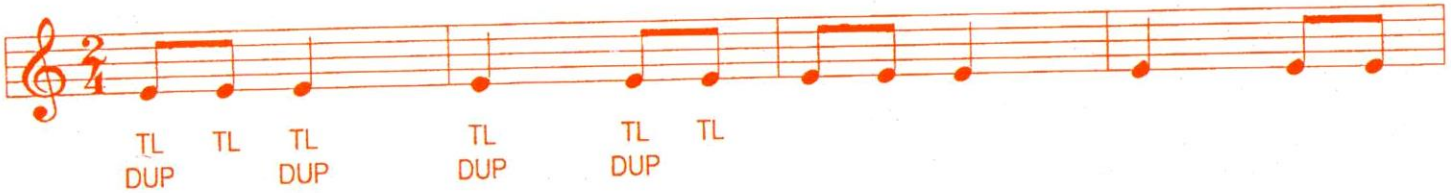

- Porovnávajte tlieskanie na jednotlivé slabiky textu piesne!
- Čo ste si všimli pri tlieskaní na slabiky "tik" a "ja"?

Spev sprevádzajte na detských rytmických nástrojoch!

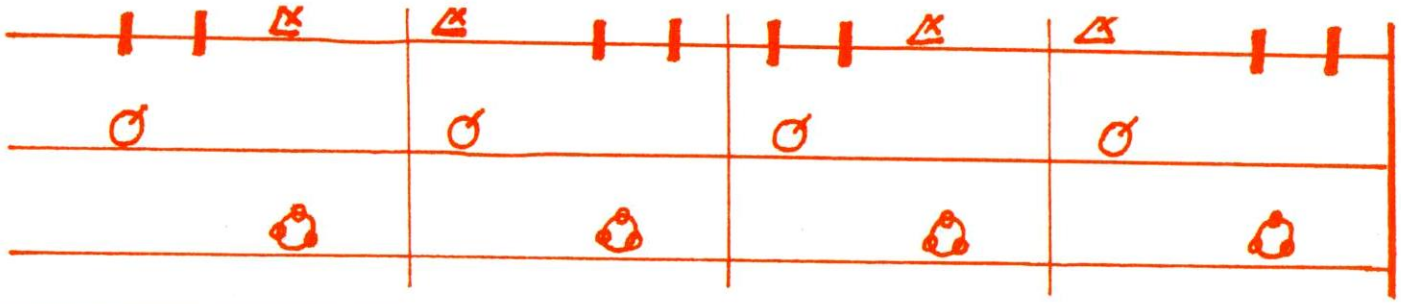

Metodické poznámky:

1. Oboznámime deti s piesňou (vychádzame zo známej piesne) ukážkovým spevom (vhodné je aj využitie vlastného inštrumentálneho sprievodu).
2. Deti sa spontánne pripájajú k spevu učiteľa. Vhodné je využitie metronómu, pričom deti súčasne s metronómom (ťukaním, tlieskaním a p.) hudobno-pohybovo sprevádzajú vlastný spev. Učiteľ mení tempá a ich striedaním stimuluje adekvátne reakcie detí.
3. Spev spojený s pochodom, chôdzou (na mieste), poskokmi a pod. Naďalej uplatňujeme zmeny tempa.
4. Spev piesne s využitím hry na tele (ukážka v pracovnej časti lekcie). Učiteľ upozorní deti, že sa stretli so štvrťovými a osminovými notami v dĺžke trvania jednej doby a pol doby.
5. Pri využití detských rytmických nástrojov volíme postupné pridávanie nových nástrojov.

Spočiatku je napr. vhodné, ak štvrťové noty na triangli hrá najprv učiteľ.

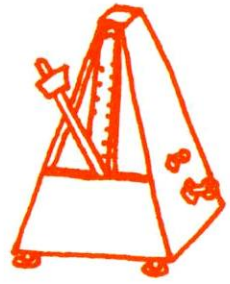

Návrhy:

Učiteľ vysvetlí funkciu taktového predznačenia a význam vrchného a spodného čísla v údaji.

6. lekcia

Uvedomovanie si echa rytmickej odpovede.

Začiatky uvedomenej vokálnej rytmizácie.

Zahrajme sa na ozvenu

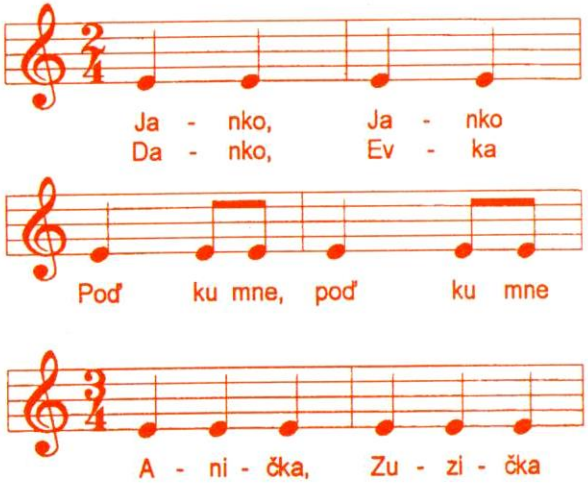

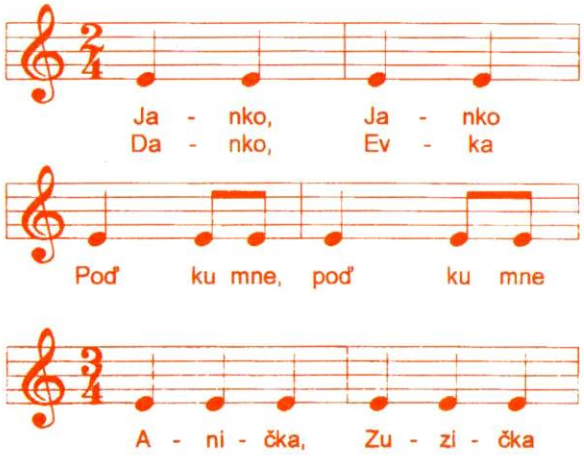

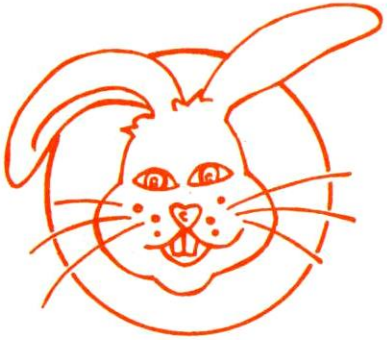

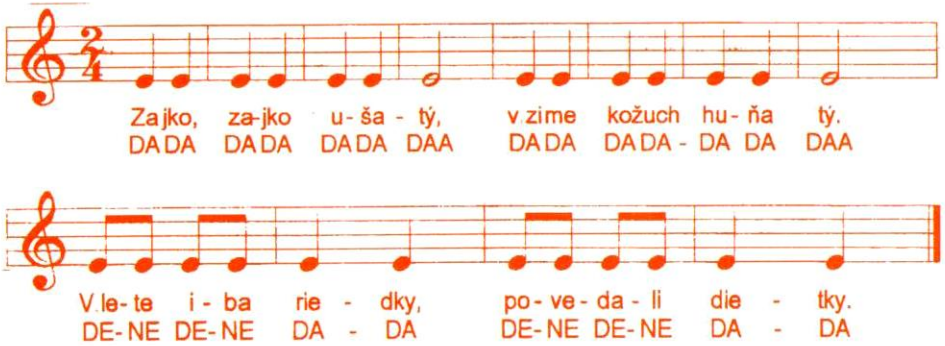

Rytmizujte najprv na rytmické slabiky:

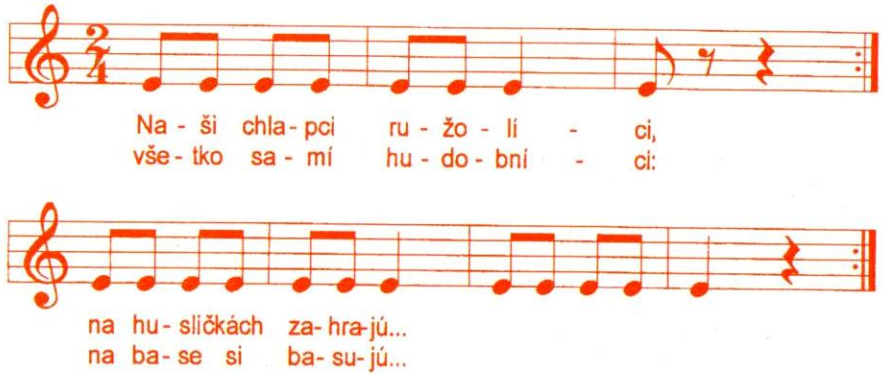

Metodické poznámky:

1. Úspech pri "ECHORYTME" (hra na ozvenu) závisí v rozhodujúcej miere na učiteľovom riadení. V prvých fázach využívame schopnosť detí imitovať dospelých. Postupne vytvárame náročnejšie rytmické štruktúry a pripájame rytmický zápis. Úlohu učiteľa preberajú šikovnejšie deti. Tieto postupy môžeme variovať s využitím rôznych detských rytmických nástrojov, hudobno-pohybového vyjadrenia, rôznej melodizácie a pod.
2. Učiteľ zdôvodní potrebu vyjadriť rytmus aj vokálne (súvislosť so spevom). Na riekankách "Zajko ušatý" a "Naši chlapci ružolíci" vysvetlí a s deťmi prakticky predvedie rytmizáciu hovoreného slova a uvedomenú vokálnu rytmizáciu na rytmické slabiky - pomlčkám prislúchajú tie isté slabiky ako notám, ale pri rytmizovaní si ich deti iba predstavujú, resp. šepkajú. V rytmickom zápise sa slabika pod pomlčkou podčiarkne. Dôležité je, aby sme pri vokálnom rytmizovaní zásadne využívali pohybový sprievod prostredníctvom dobovej pulzácie (dobovanie) alebo taktovaním schémy príslušného taktu.

Návrhy:

- Zvládnuté riekanky nechať deťom variovať s využitím notových hodnôt v tejto lekcii.

- Ozrejmiť si funkčnosť rytmických slabík na známych piesňach s využitím taktovania, dobovania.

- Nacvičiť neznáme riekanky, piesne s využitím uvedomenej vokálnej rytmizácie z notového zápisu.

Príprava:

- Rôzne rytmické zápisy (vzory) pre "ECHORYTMUS"! Názorné zápisy riekaniek, rytmických slabík.

Hodnotenie:

Konečným cieľom týchto postupov je schopnosť detí uvedomene rytmicky zvládnuť notový zápis riekaniek, piesní prostredníctvom uvedomenej vokálnej rytmizácie a taktovania.

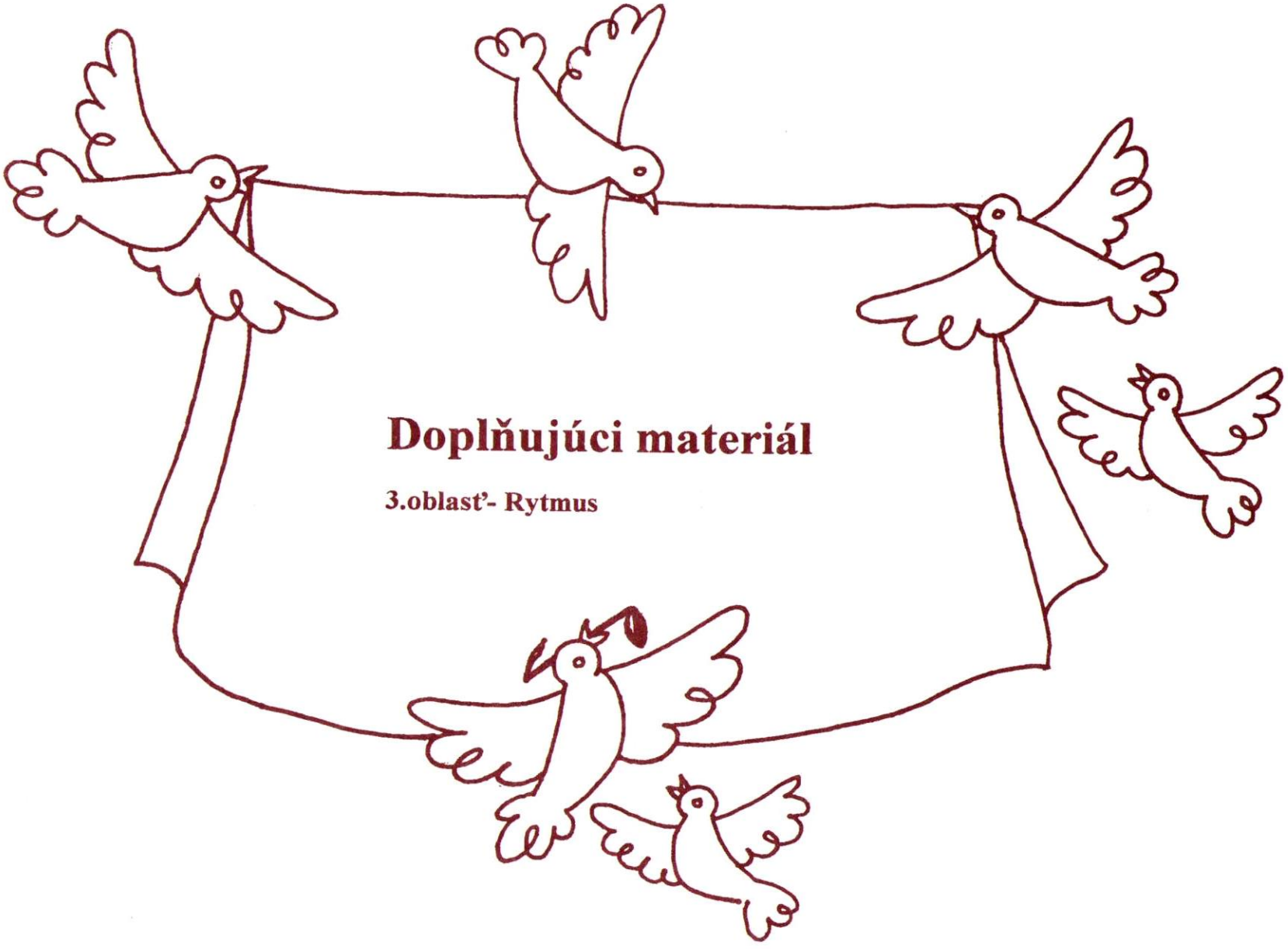

Doplňujúci materiál

3.oblasť- Rytmus

Riečňovanky

Kyvadlo (metronóm)

Kyvadlo, kyvadlo, kyvadlo - lko,
spolu si zahrajme divadlo - lko.

Ty sa budeš kývať, ja sa budem dívať.

Horička vysoká

Horička by vysoká, aj keba si kráčam, vodička by hlboká, aj keba si plávam.

Horička by vysoká, aj keba si kráčam, vodička by hlboká, aj keba si plávam.

Doplňovačka 1

aké zviera?

Hory, lesy, zeleň, zeleň, v zeleni je

Aké mená?

Doplňovačka 2

Stretli sa dve babičky, obe boli, stretli sa dve babky, obe boli

Recitujte riečňovanky, vyberte vhodnú taktovaciu schému a taktujte. Môžete skúsiť vytvoriť aj melódiu.

1. Z duba drevo dubové,
z buka drevo bukové.

Dubové, bukové,
to je drevo surové.

2. Žilina, Trenčín, Piešťany,
poďte sa odviezť tiež s nami.

Skaly si pozrieť v Štúlove,
jazero veľké v Púchove.

3. Išla slečna Fridolína
upratovať do komína.

A jej vlasy, šaty biele,
samé sadze, sadze čierne.

4. Mačka a kocúr vŕkajú,
kobyla s koňom fŕkajú,

žaba i žabiak kŕkajú
vrana a havran kráčajú.

Skúsme to podľa nôt

Čo my tu máme, čože doňho dáme?

DE-NE DE-NE DE-NE DA DE-NE DE-NE DE-NE DA

Dajme doňho zrno, je v ňom hliny plno.

DE-NE DE-NE DA DA DE-NE DE-NE DA DA

Dajme doňho hrach, je v ňom veru prach.

Hrajme sa na Petra

Mierne rýchlo

P. Nagy
J. Kinček

mf

Hrajme sa na Petra, pusti gramofón, hrajme sa na Petra, kto

bude ako on. Fine Gitaru si sprav aj ty z tenisovej rakety,

šie, čo chcú byť Natálky, zoberú si korálky, na kolenách tri diery, tak sme stále frajeri!

Hrajme sa na Petra (dokončenie)

Slečna Fridolína

F. Rusnák

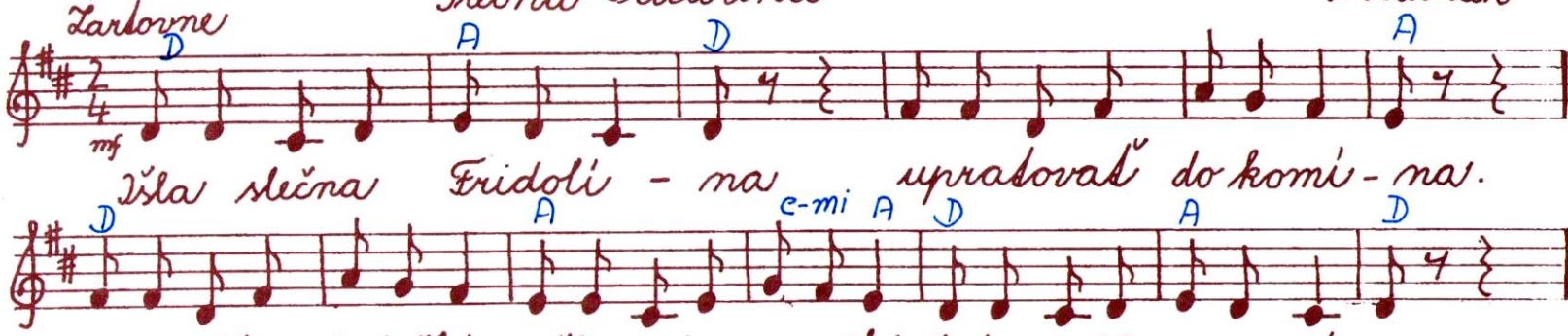

2. Pučo si šla, Fridolína,
upratovať do komína?

Tamhľa ujo Sadzinár,
ten je majster kominár,

kto ňa teraz poumýva?

Ti - ki - tak

F. Rusnák

Mierne rýchlo, veselo

D e-mi A D

mf

Ti - ki - tak, ti - ki - tak tikajú nám, sekundy, minúty

G D H e-mi A D

merajú nám. Zo sekúnd minúty a z minút hodiny a z hodín

e-mi A D

deň celý skladajú nám.

2. A keď raz hodiny zastanú nám,
sekundy, minúty neplynú nám.

Ošlinábny klavírny sprievod
k piesni Teta

Čože nám ostáva, musí prísť opravár,
kukučka v hodinách zakukká nám.

sempre ripetere

Zeta

D. Ľimčík
Ľ. Žáry

Mierne rýchlo

1. mf Počúvajte ako píše Zeta na písacom

parlando

2. Dumba, dumba, dumba, dumba, dumba - Zeta, Zeta, Zeta - dumba, dumba,

stroji značky Zeta. nebude mať prsty, dlane

parl.

dumba, dumba, dumba, Zeta, Zeta, Zeta - dumba, dumba, dumba, dumba,

abramentom zamazané -

dumba, dumba dum —

2. Chceli by sme písať ako Zeta
na písacom stroji značky Zeta,

lebo máme prsty, dlane
abramentom zamazané.

Maliček

Hudba: P. Nagy
Text: J. Kinček

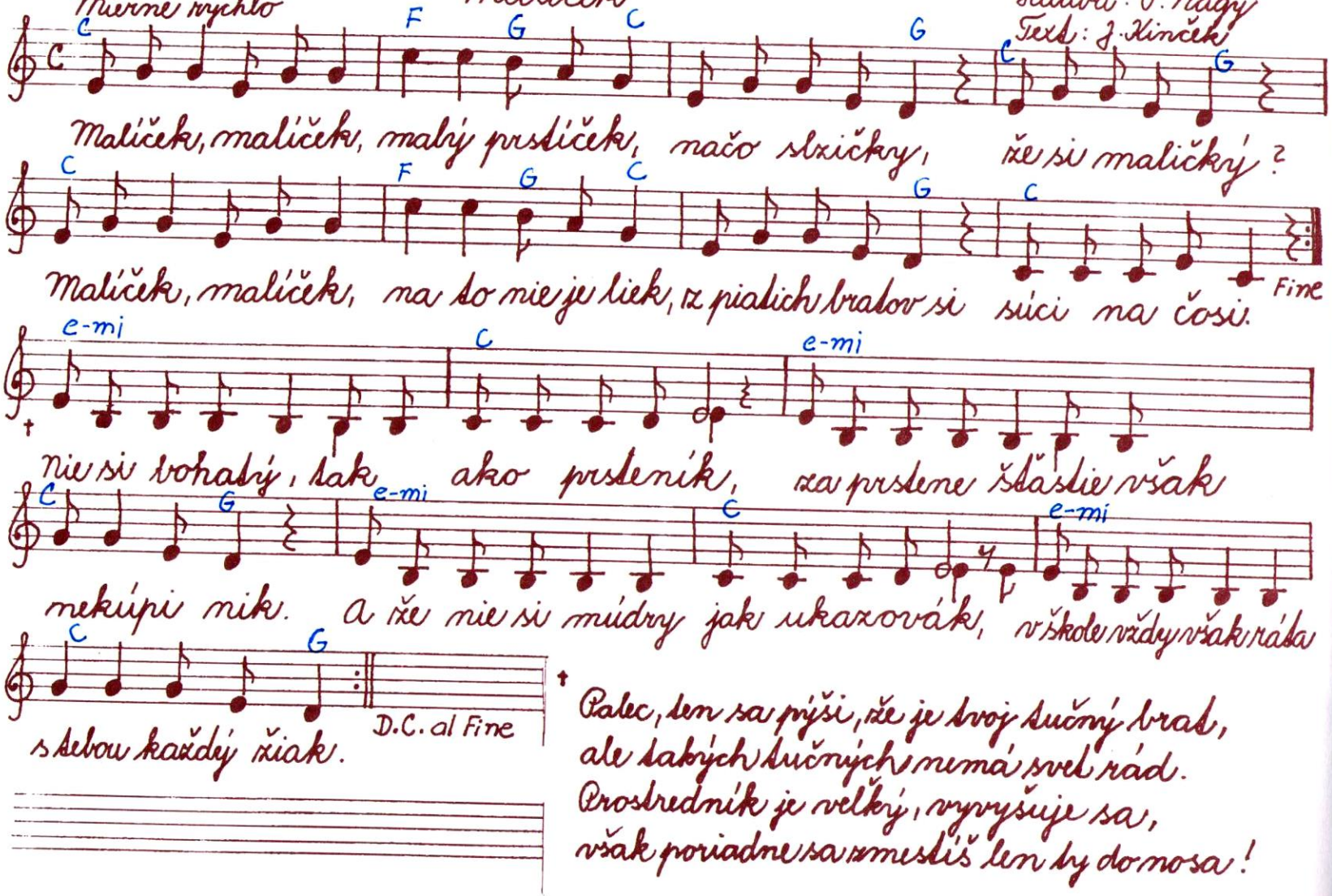

Palec, ten sa pýši, že je tvoj tučný brat,
ale takých tučných nemá svet rád.
Prostredník je veľký, vyvyšuje sa,
však poriadne sa zmestiš len ty do nosa!

Slon

Pomalšie

E. Džodlová

F C

Čo je to za zviera zvláštne, čo má uši veľké, krásne? Slon, slon

C7 F B F C C

je náš kamarát. Veľký chobot hore má, veselo sa s nami hrá, slon, slon

1. F 2. C7 F

je náš kamarát. je náš kamarát.

Michaľany si bývn známe,
že tam svojho slona máme.
Slon, slon je náš kamarát.

Dievča, čo robíš?

Mierne rýchlo

slovenská ľudová

d-mi g-mi C A dmi A

Dievča, čo robíš v rose studenej? Vijem si pierko,

dmi A A7 dmi

z ruže červenej aj z ma-joránu, prídiže, milý,

pierečko, pierko z ruže červe- nej.
holúbok sivý, ráno v nede- ľu.

Počítadlo

T. Frešo
F. Hrubín

Mierne rýchlo

Ján sa hrá, vôkol va- lky,

jeden, dva, jeden, dva, tri, jeden, dva, tri, štyri,

ján sa hrá,

päť, jeden, dva, tri, štyri, päť, jeden, dva, tri,

vôkol valky dym sa ka, num šíri, jeden, dva!

štyri, päť, jeden, dva, tri, štyri, päť . . . . . , jeden, dva, jeden, dva, jeden, dva!

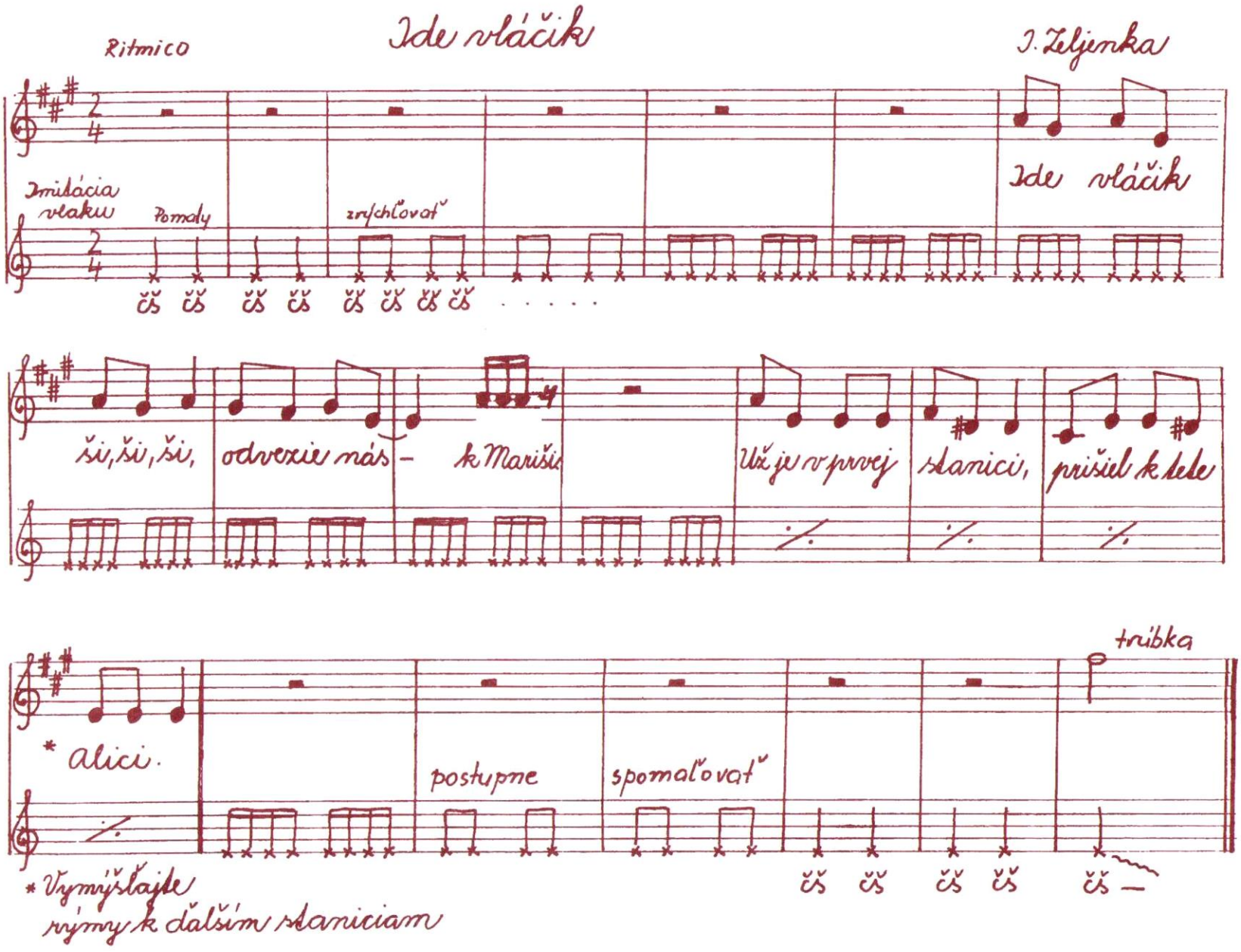
Ritmico
Ide vláčik
J. Zeljenka
Imitácia vlaku
Pomaly
zrýchľovať
Ide vláčik
čš čš čš čš čš čš čš čš . . . . .
ši, ši, ši, odvezie nás – k Mariši
Už je v prvej stanici, prišiel k tele
* alici.
postupne
spomaľovať
trúbka
čš čš čš čš čš –
* Vymýšľajte rýmy k ďalším staniciam

IV. OBLASŤ

INŠTRUMENTÁLNE ČINNOSTI

Čo máme vedieť o hre na hudobných nástrojoch.

V rámci tejto oblasti bude hra na detských hudobných nástrojoch dominantnou aktivitou. Netreba ju však chápať ako izolovanú hudobnú činnosť, ale vždy ako sprievodnú, doplňujúcu, prepájaciu aktivitu detí k spevu, hudobnému pohybu, rytmu i percepčným činnostiam.

Poslanie inštrumentálnych činností:

1. p o d p o r u j ú rozvoj hudobných schopností: pozornosti, sústredenosti, vnímania, pamäti, predstavivosti, fantázie a tvorivosti.
2. u p e v ň u j ú čistotu speváckej intonácie, speváckeho výrazu, viachlasný spev.
3. p e s t u j ú zmysel pre rytmus, pohybové vyjadrenie hudby
4. u m o c ň u j ú chápanie výrazových prostriedkov hudby, formovú a výstavbovú stránku hudobných diel.
5. v e d ú k prirodzenej hravej aktivite, samostatnosti, kolektívnosti a kreativite.

V tejto oblasti rátame v čiastočným využitím klasických hudobných nástrojov (flauta, klavír, husle, akordeón, klarinet a pod., nevynímajúc aj moderné syntetizátory či kybordy), predovšetkým zo strany učiteľa, ale aj nadaných žiakov.

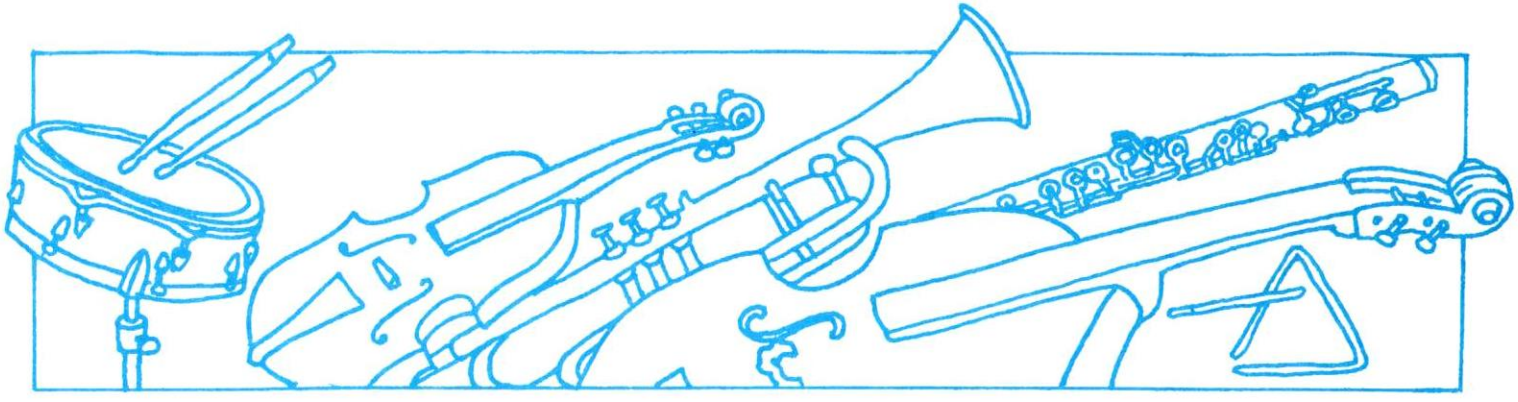

1. Lekcia

Predstavovanie detských hudobných nástrojov Orffovho inštrumentára a základy techniky hry. Hra na rytmických hudobných nástrojoch.

Sme drevené dvojičky,
voláme sa paličky.

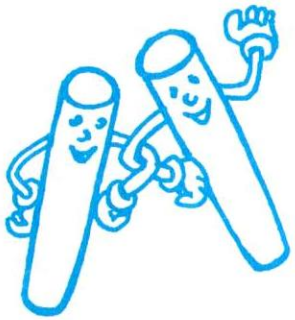

Aby nám zvuk dlho znel,
cinkneme na triangel.

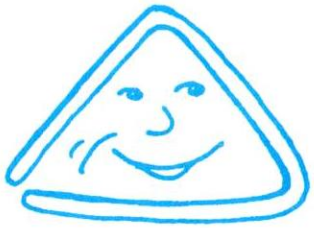

Plieškov kruh ma obopína,
volajú ma tamburína.

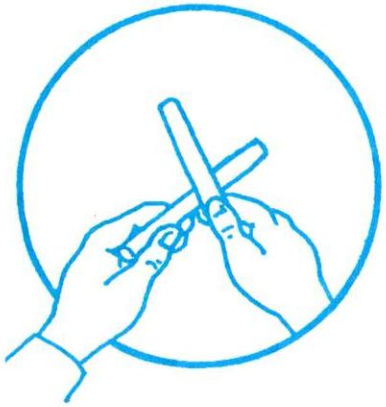

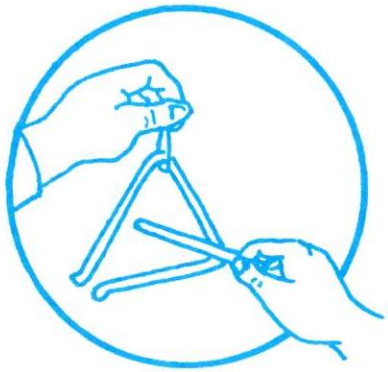

Tik tiki tiko

Hravo *Detská tvorivosť*

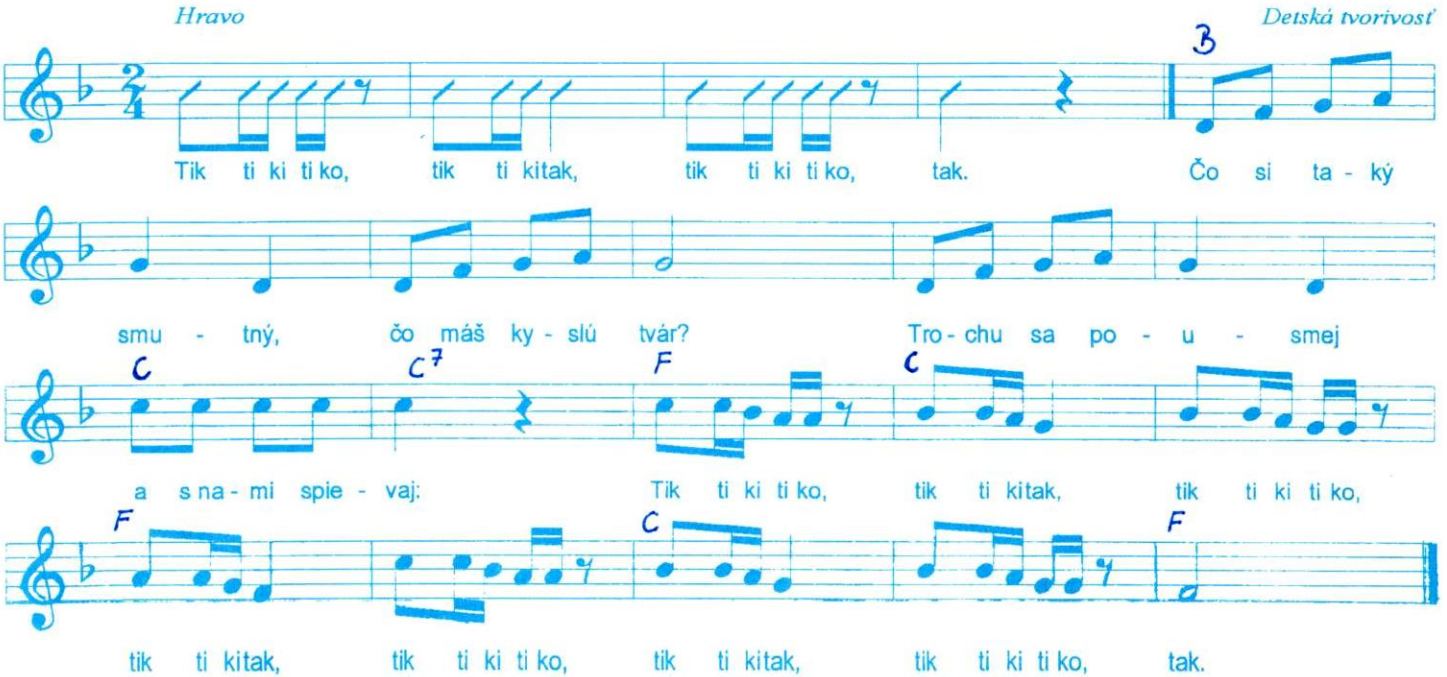

Metodické poznámky:

1. Hravou formou predstavíme dieťom rytmické a melodické nástroje Orffovho inštrumentára. Napr.: učiteľ sa posadí do stredu kruhu, ktorý utvoria deti. Pred sebou má kufre, ktoré bude postupne pred zvedavými deťmi otvárať a predstavovať jednotlivé hudobné nástroje. Na každý nástroj zahrá a povie krátku básničku. Deti naučíme krátke veršíky, zároveň ich synchrónne rytmizujeme na príslušnom hudobnom nástroji.

2. Prostredníctvom "Hry na detektíva" bližšie spoznávajú deti tieto tri hudobné nástroje: claves (ozvučné paličky), triangel a tamburínu. Postup: Viacerým deťom rozdáme tieto nástroje. Jedno dieťa ide za dvere-detektív. Zatiaľ sa učiteľ s deťmi dohodne, kto bude začínať hru (jeden začne, ostatné deti sa pridajú, keď však prestane, musia prestať hrať i ostatní). Nenápadne musia pozerať na svojho "vodcu". Úlohou detektíva je, aby uhádol, ktorý hudobný nástroj hru začína.

3. Deti naučíme hudobný nástroj držať, vysvetlíme techniku hry. Počas hry sledujeme spôsob hry, motivujeme a usmerňujeme.

4. Po tejto hre si spoločne môžeme zaspievať známe piesne s použitím týchto rytmických nástrojov. Využijeme synchrónnu rytmizáciu.

Návrhy: Podobne môžeme postupovať pri predstavovaní ostatných hudobných nástrojov.

2. Lekcia

Využitie detských rytmických nástrojov pri speve. Odhaľovanie možností výberu a hry na jednotlivých hudobných nástrojoch, rozvíjanie inštrumentálnych zručností a návykov.

Spievame a hráme

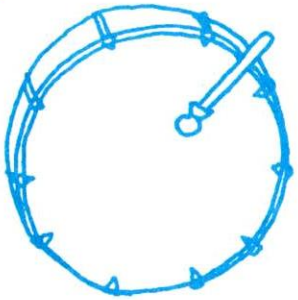

VEĽKÝ BUBON

Hrám si, hrám

malý bubon

Veselo — *Anglická ľudová*

D G e mi

Hrám si, hrám pr - vý - krát, na pa - li - čkách
Hrám si, hrám dru - hý - krát, na tri - an - gli

A D

pr - vý - krát, mik mek pe - dy vek pi - ki - pi - ki pak,
dru - hý - krát, mik mek pe - dy vek, ci - ngi - li - ngi bom,

A D

na pa - li - čkách ta - kto, tak.
zvo - ní mi to a - ko zvon.

3. Hrám si, hrám, tretíkrát,
tamburínu, tú mám rád,
mik mek pedy vek, ratatata tam,
takto si to vyťukám.

4. Hrám si, hrám, štvrtýkrát,
malý bubon chce tiež hrať,
mik mek pedy vek, bumibumi bom,
ozýva sa celý dom.

5. Hrám si, hrám, piatykrát,
na čineloch piatykrát,
mik mek pedy vek, štybiribi čin
rýchle sa to naučím.

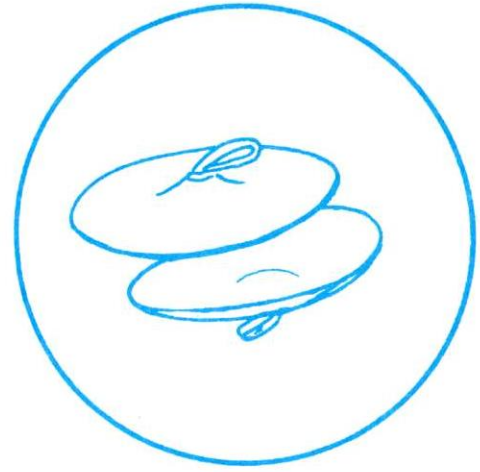

Metodické poznámky:

1. Na úvod hodiny je vhodné rytmizovanie už známych rečňovaniek, vyčítaniek a povedačiek a sprevádzanie na známych rytmických nástrojoch synchrónnou rytmizáciou.

2. Nácvik piesne Hrám si, hrám realizujeme imitačným spôsobom.

3. Vyzveme deti, aby sa pridávali k melódii piesne iba synchrónnou rytmizáciou na známych DRNOI, podľa textu piesne. Deti sa postupne pripájajú aj vlastným spevom.

4. Po zvládnutí predchádzajúcich činností predstavíme deťom nové detské hudobné nástroje - malý bubon, ručný bubienok, prstové činelky a činely.

Nástroje aktuálne využijeme pri spievaní príslušných slôh piesne.

Návrhy:

Pri väčšom zastúpení DRNOI možno v spolupráci s deťmi vytvoriť ďalšie texty vhodné pre iné DRNOI.

Nadanejšie deti môžeme stimulovať k náročnejším tvorivým aktivitám, napr.: vlastné riekankové zhudobnenie textu piesne Hrám si, hrám.

Jednotlivé DRNOI môžeme medzi deťmi obmieňať, aby si všetci dobre osvojili techniku hry.

3. Lekcia

Prehlbovanie vnímania zvukovej rôznorodosti detských rytmických hudobných nástrojov. Utvrdenie nástrojových zručností.

Tiki -tak.

Mierne rýchlo

Hudba a text: F. Rusnák

D emi A D

Ti - ki tak, ti - ki tak, ti - ka - jú nám,
A keď raz ho - di - ny za - sta - nú nám,

G D

se - ku - ndy, mi - nú - ty, me - ra - jú nám.
se - ku - ndy, mi - nú - ty, ne - ply - nú nám.

hmi emi A

Zo se - kúnd mi - nú - ty a z mi - nút ho - di - ny
Čo - že nám o - stá - va, mu - si prísť o - pra - va,

D hmi emi A D

a z ho - dín deň ce - lý skla - da - jú nám.
ku - ku - čka v ho - di - nách za - ku - ká nám.

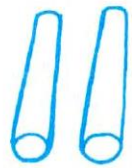

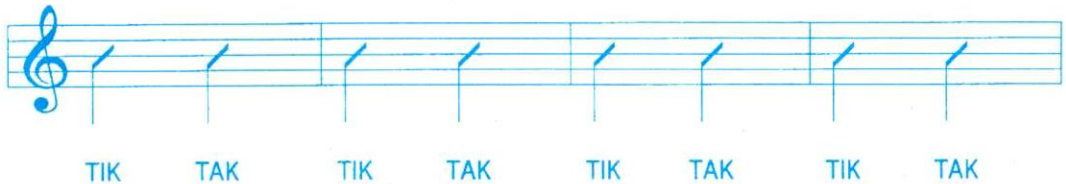

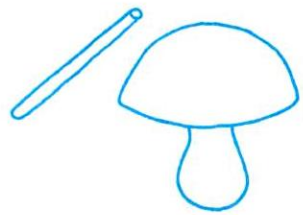

Metodické poznámky:

1. Učiteľ spieva pieseň za rytmického sprievodu metronomu, tikania hodín, imitácie na keyboarde.

2. Pieseň nacvičujeme rytmicko-imitačným spôsobom. Učiteľ na notovom zázname ukazuje rytmický priebeh. Neskôr pripojíme synchrónnu rytmizáciu so spevom detí.

3. Na rytmickom zápise troch motívov rytmizovania precvičí učiteľ s deťmi tieto najprv hrou na tele. Po zvládnutí predstaví vybrané DRNOI a rozdelí deti na tri skupiny. Pri speve piesne môžu byť využité druhy rytmizovania jednotlivo i súčasne.

4. Učiteľ sa aktívne zapája do interpretácie piesne buď sprievodom na klasickom hudobnom nástroji alebo hrou na detskom melodickom hudobnom nástroji (DMNOI).

Pri hre učiteľa na DMNOI odporúčame využitie sopránovej zvonkohry, na ktorej po štvrtom, ôsmom a šestnástom takte zahrá motív Ku-ku v osminových notách na druhú dobu.

Pri koordinácii hry troch motívov rytmizovania je nevyhnutné učiteľovo taktovanie. Túto funkciu môžu prebrať i deti z kolektívu.

Príprava:

Zápis piesne a rytmických modelov, metronóm, rôzne druhy hodín, DRNOI a DMNOI.

Hodnotenie:

Kvalita prirodzeného muzicírovania celého kolektívu a spájania rôznorodých hudobných aktivít.

4. Lekcia

Zvuková farebnosť detských hudobných nástrojov Orffovho inštrumentára.
Zručnosť hry na melodických detských hudobných nástrojoch.

Krúťme pesničkou svet

Text: A. Petrík
Hudba: B. Herstek

Tanečne

D A D D A D

Krú - ťme pe-sničkou svet, krú - ťme pe-sničkou svet,
K hvie- zdam pe-sni čka leť, k hvie- zdam pe-sni čka leť,

Fine

D A D A D A D

krok, sun raz,dva, tri, tak jak sa pa- trí pie - seň k tancu má znieť.
krú - ťme o - ko - lo pie - seň na- no- vo, v pie - sni je od- po - veď.

D A D A D

Ti-chý ús - mev tvár zja rí aj keď dážď vše-tko zma - rí a - ko

D.C. al Fine

A D A D

svár preč od - le - tí, s pe sni - čkou do- bre je ti.

Sprevádzajme spev piesne:

SOPRÁNOVÁ ZVONKOHRA

SZ

ALTOVÁ ZVONKOHRA

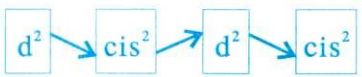

AZ

METALOFÓN

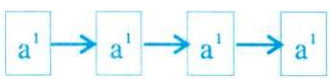

M

WOODBLOCK

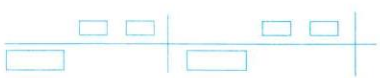

TAMBURÍNA

Metodické postupy:

1. Imitačný nácvik melódie piesne kombinovane so spevom a hrou učiteľa a s využitím nahrávky piesne na gramofónovej platni.

2. Učiteľ spieva pieseň a postupne predvádza inštrumentálny sprievod na jednotlivých DMNOI a DRNOI. Deti môžu postupne zakresliť grafické znázornenia v lekcii na tabuľu a počas učiteľovej hry na konkrétnom hudobnom nástroji ukazovať melodický pohyb.

3. Pri postupnom ovládaní hry na hudobných nástrojoch je vhodné rozdelenie detí do troch skupín a postupné štafetové striedanie pri melodických nástrojoch. Rytmické nástroje pridáme pre spestrenie až v závere.

Návrhy:

1. Pre počiatočné uľahčenie hry na melodických nástrojoch môžeme na nástrojoch ponechať iba potrebné kamene (platničky). 2. Odporúčame aj tanečné vyjadrenie valčíkového rytmu..

3. Sprievod na DMNOI odporúčame iba po refrén.

Príprava:

1. Notový zápis piesne a grafický zápis motívov.

2. Gramofónová platňa Haló, mama (Prešovčatá).

3. DMNOI a DRNOI.

4. Priestorové usporiadanie triedy.

5.-6. Lekcia

Zdokonaľovanie nástrojovej hry.

Spievajme piesne: Pôjdeme my do hájička
Na zelenej lúke sedí zajac

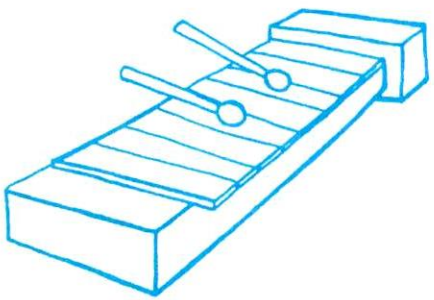

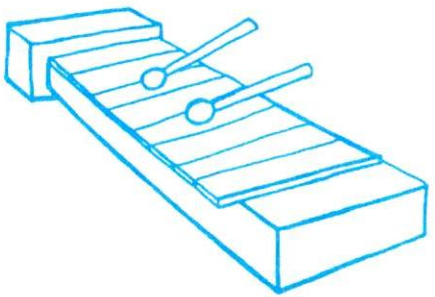

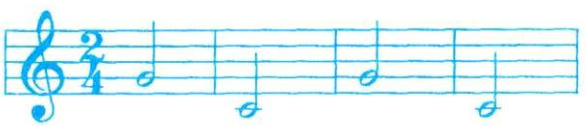

Rytmicky obmieňajme sprievod.

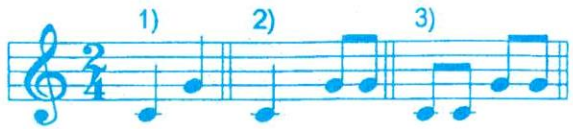

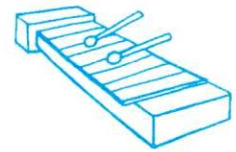

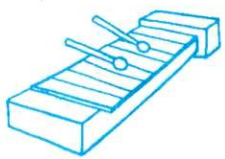

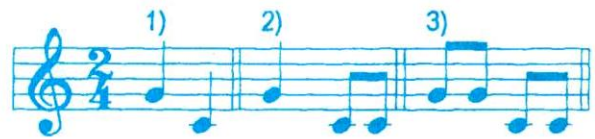

Metodické poznámky:

1. Predpokladom je ovládanie piesní Pôjdeme my do hájička a Na zelenej lúke sedí zajac. Hlavný priestor venujeme inštrumentálnym činnostiam.

2. Rozhovor s deťmi zameriame na problém stúpania a klesania melódií v oboch piesňach. Melodický sled môžu deti pri speve spontánne znázorňovať (pohyb rúk, ukazovanie na prstoch, grafickým znázornením na tabuli a pod.). Učiteľ usmerňuje a pomáha navodiť správnu predstavu.

3. Pri hre na DMNOI odporúčame vytvoriť skupiny, každá má k dispozícii zvonkohru, metalofón. Dáme možnosť deťom v skupinách individuálne sa pokúsiť o reprodukciu melodického sledu piesne.

4. Vhodné je využitie súťaživej hry, s cieľom určenia víťaznej skupiny, v ktorej najšikovnejší jednotlivec za pomoci ostatných reprodukuje melódiu celej piesne. Učiteľ by mal ďalej vymedziť taký časový priestor, v ktorom by sa v inštrumentálnej hre vystriedali všetky deti v skupinách.

5. Podobne postupujeme v skupinovej práci v hre na metalofóne. Úloha bude tentokrát náročnejšia v tom, že deti musia zahrať vždy iba najnižší a najvyšší tón melodického sledu piesne. Vo svojej predstave musia teda stanoviť ten moment, kedy zaznievajú okrajové tóny.

6. Po zvládnutí predchádzajúcich úloh môžeme rôzne rytmicky obmieňať okrajové tóny melódií a využívať ich ako ostinátny sprievod

7. V závere využijeme rôzne kombinácie ostinátnych rytmicko-melodických sprievodov a nezabúdame na súbežnú spevácku a hudobno-pohybovú aktivitu detí. Nevylučuje sa i možnosť využitia DRNOI.

Návrhy:

- túto lekciu chápeme ako východiskovú možnosť ďalších náročnejších inštrumentálnych aktivít detí
- navrhujeme venovať zvýšenú pozornosť deťom so slabšími dispozíciami pre hru na DMNOI.

Príprava:

- premyslené priestorové usporiadanie triedy
- príprava potrebných melodických a rytmických nástrojov.

Hodnotenie:

Učiteľ pozorne sleduje individuálne i kolektívne zvládnutie inštrumentálnej hry, vyzdvihuje samostatný a tvorivý prístup jednotlivcov i pracovných skupín.

Doplňujúci materiál

4.oblasť-Inštrumentálne činnosti

Zajačik

Veselo

ruský ľudový nápev

1. Zajačik, zadupkaj, ušiačik, zadupkaj, hopi-cupi, zadupkaj, hopi-cupi, zadupkaj.

ZS: Zajko, zadupkaj ...

M: Dupi - dup ...

II: Zajačik, zadupkaj ...

Zajko ...

2. ... utekaj
3. ... umy sa
4. ... utri sa
5. ... učeš sa
6. ... poskoč si
7. ... do lesa

Zaplesanie plodov

Tanečne

Kto nám po- môže ploty za- pletať? Pomôž nám Anička ploty za- pletať.

2. ... ploty rozpletať ...

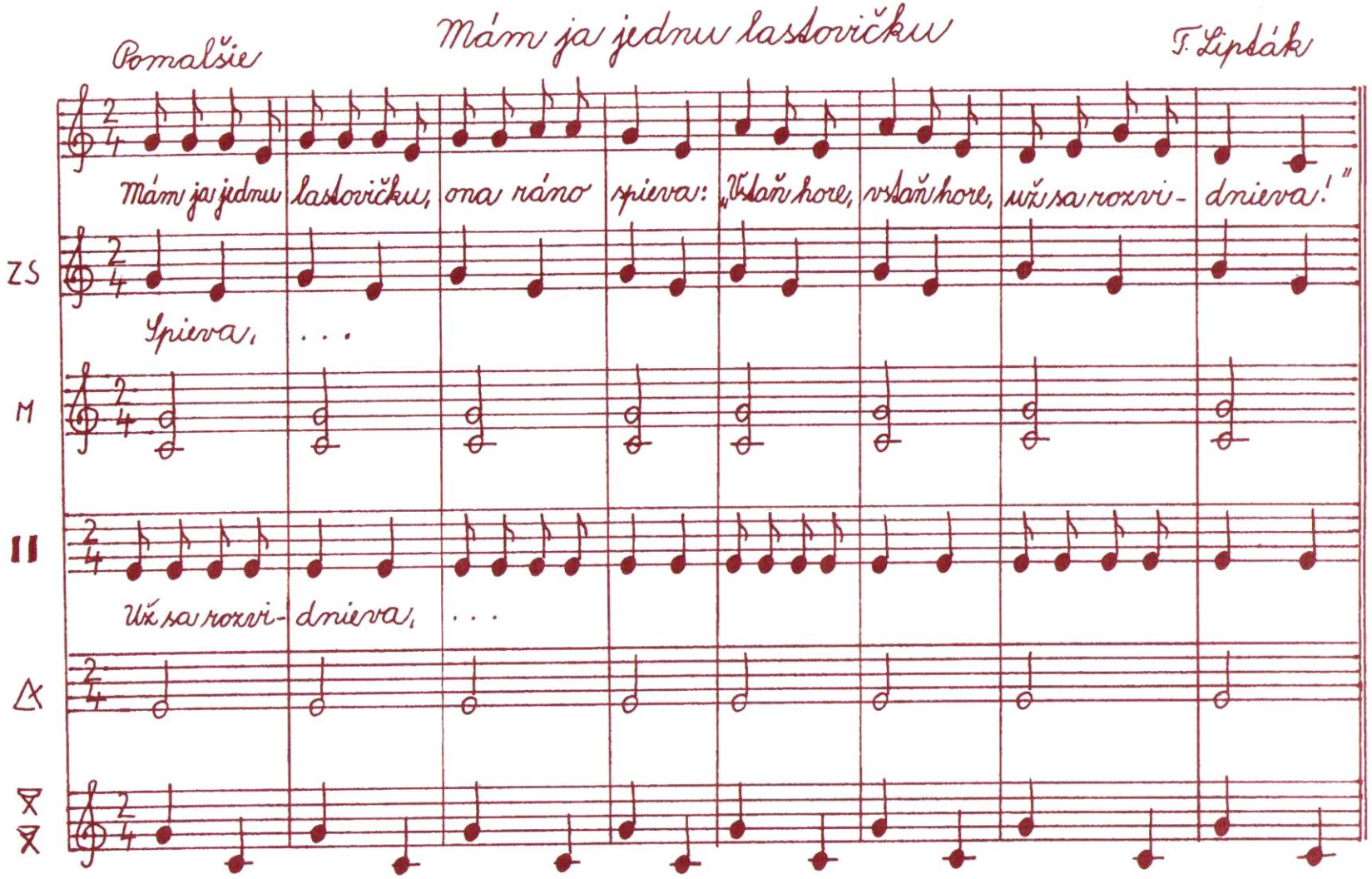
Pomalšie
Mám ja jednu lastovičku
T. Lipták
Mám ja jednu lastovičku, ona ráno spieva: „Vstaň hore, vstaň hore, už sa rozvi- dnieva!"
ZS
Spieva, . . .
M
II
Už sa rozvi- dnieva, . . .

Už je zima

mierne rýchlo

1. Už je zima, už je tu, budeme sa klzať, hladke už nám začína poľôčik za-mrzať.

ZS

M

II

2. Už je zima, už je tu, sánky dolu z klinka,
ubehne nám nejedna veselá hodinka.

Zlý pastier

Krokom

T. Lipták
E. Lepčeková

Zbor

Koza, koza rohatá, kde si svoje kozlatá?

Sólo

Jedno skacká cez dedinu,

X

△

○

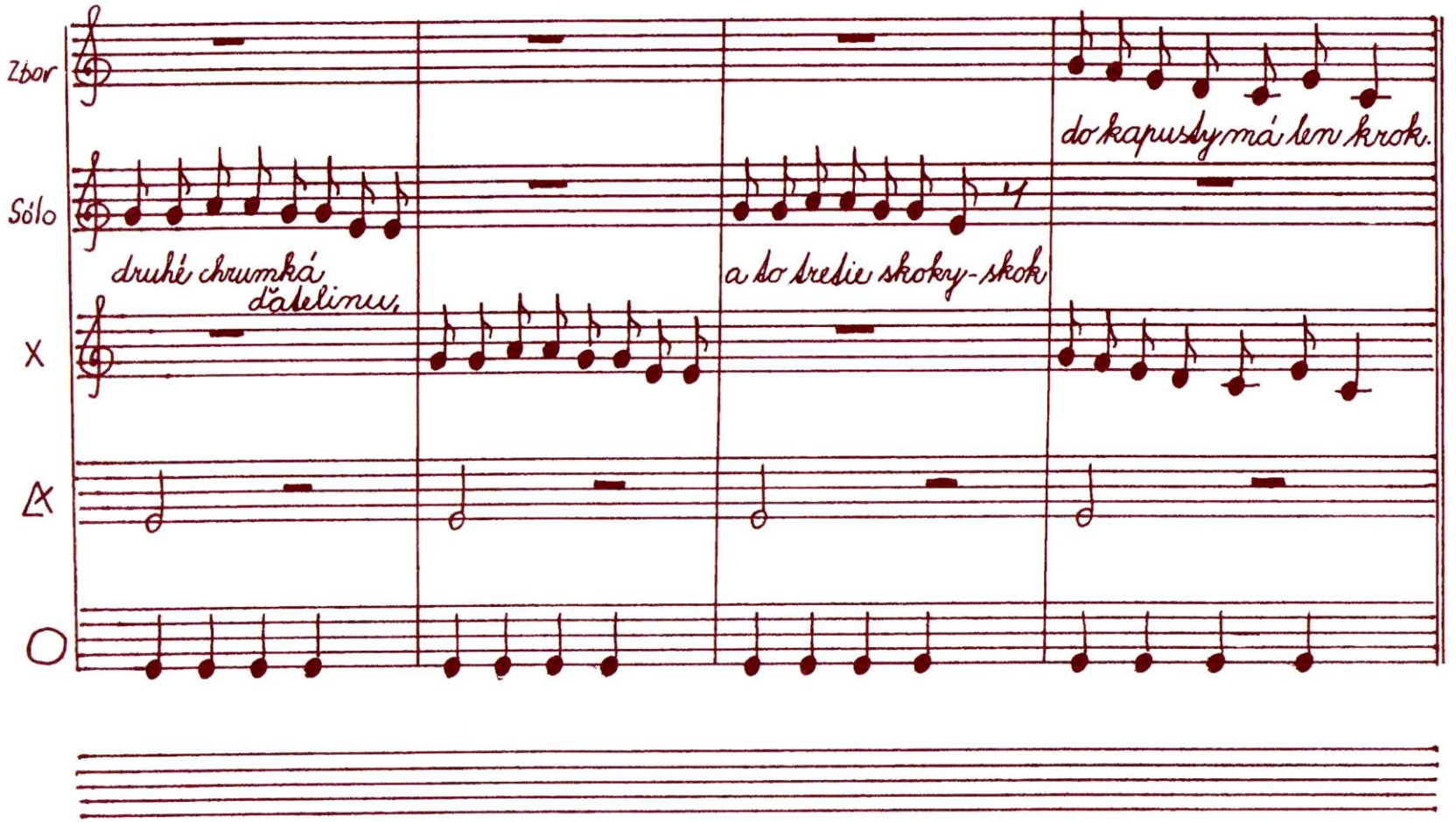
Zbor
do kapusty má len krok.
Sólo
druhé chrumká
dňatelinu,
a to tretie skoky-skok
X

Rozprávka krátka

Mierne rýchlo

T. Lipták
M. R. Marláková

Spev

1. Rozprávka krátka, kratučká, bola raz jedna papučka, s červeným bombolkom, spávala pod stolkom.

ZS

M

II

2. Prišel k nej Dunčo chlpatý, papučku chytil do tlapy. |: zbohom, svet, nádhera, papučka zomiera. :|

Mierne rýchlo

Na Martina

D. Šimčík

1. Na Martina v novembri padá už sneh, nám padá už sneh, nám padá už sneh a

ZS
ZA

2. Na Martina v novembri napadal sneh, už napadal sneh...
Tak nesedme doma a podme na breh, so saňami podme na breh.

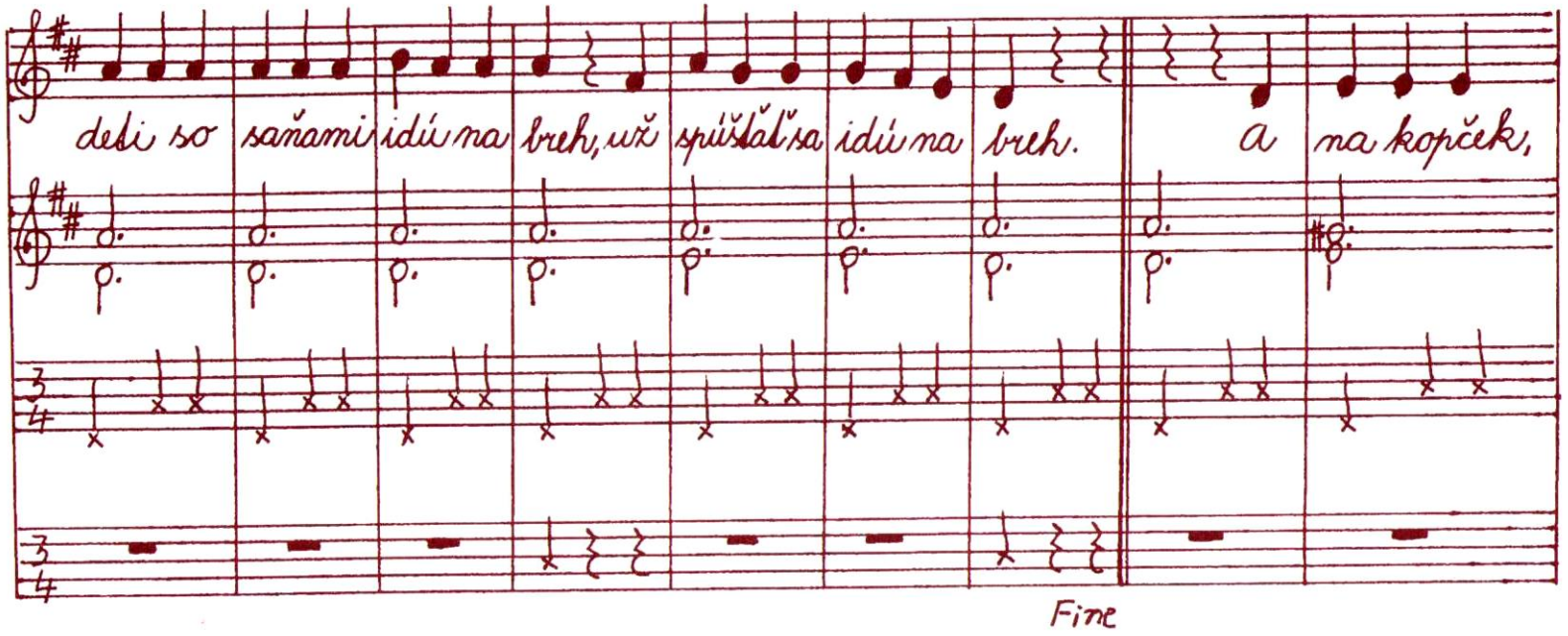
deli so saňami idú na breh, už spúšťal'sa idú na breh. a na kopček,
Fine

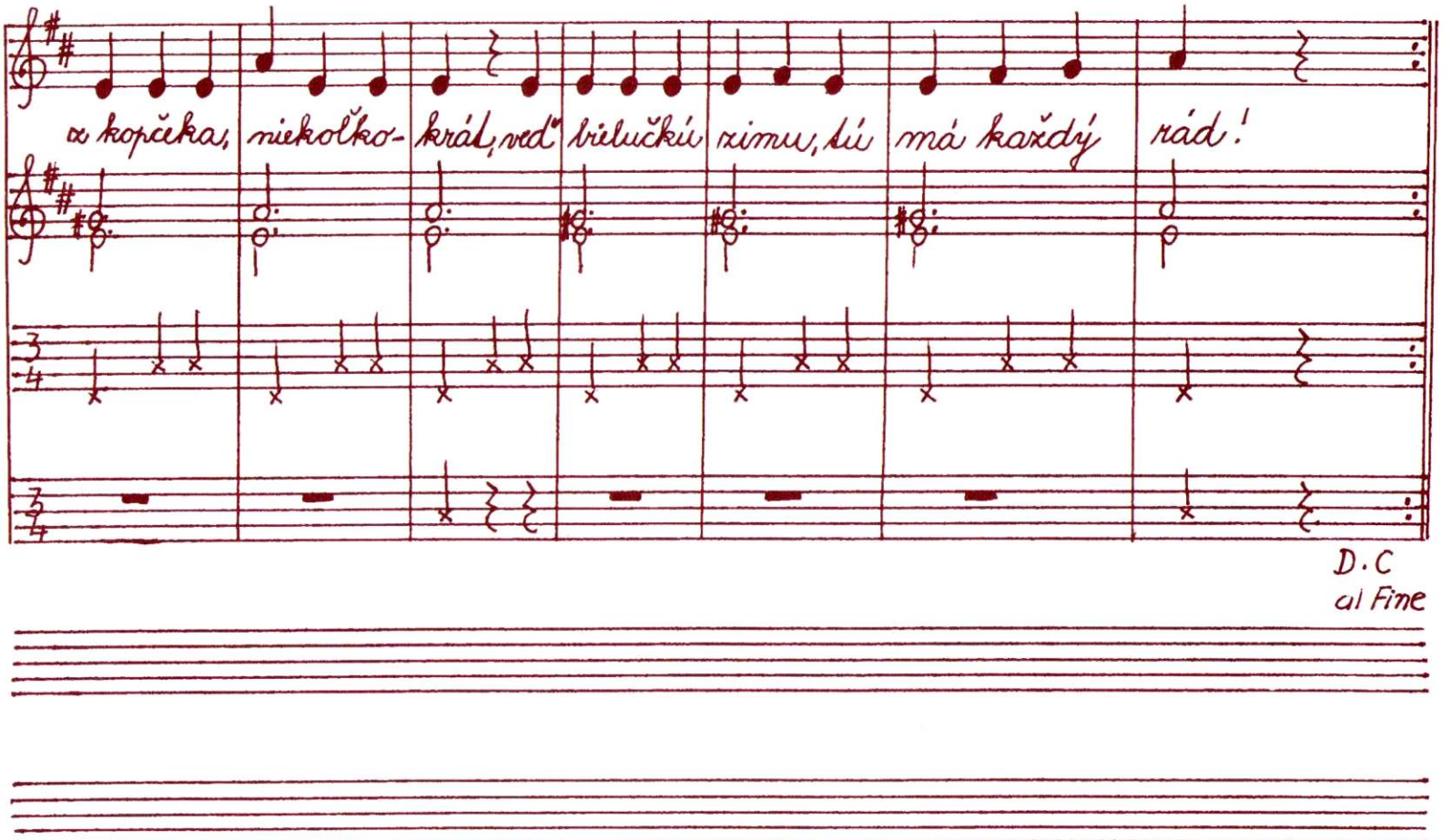
a kopčeka, niekoľko- krát, veď bielučkú zimu, tú má každý rád!
D.C
al Fine

V. OBLASŤ

PERCEPCIA - POČÚVANIE HUDBY.

V tejto oblasti sú lekcie, ktoré môžeme nazvať "počúvacie lekcie". Naše okolie je naplnené obrovským množstvom rôznorodých zvukov, ktoré môžu upútať pozornosť poslucháčov. Prostredie nám núka i množstvo rozličných foriem - ako počúvať, prečo počúvať. Akákoľvek forma však musí mať svoj význam a vyvolať záujem poslucháča.

Lekcie počúvania hudby sú pre vývoj a rast hudobnosti detí veľmi dôležité. Snažíme sa vychádzať zo záujmov detí - učiteľ musí plánovať a využiť kreatívnu atmosféru, deti usmerňuje a povzbudzuje. Správna atmosféra je veľmi dôležitá, pretože necháva dieťa uvoľnené, dožíčí mu hlboké vnímanie, zamyslenie sa, podporí jeho fantáziu a predstavivosť. Prostredníctvom iných druhov umenia, vhodnými pomôckami, pomocou grafických prejavov sa učiteľ snaží riadiť chod myšlienok detí, dotvára a usmerňuje obrazotvornosť, adekvátne reakcie na hudobné podnety.

Počúvanie hudby pomáha deťom:

- uvedomiť si zvuky okolo nás
- odlíšiť hudobné a nehudobné zvuky
- naučiť sa sústredene a aktívne počúvať
- vedieť rozlišovať hudobno-vyjadrovacie prostriedky
- spoznávať žánrovú a formovú rôznorodosť
- viesť k pochopeniu a láske k hudobnému umeniu
- pestovať hudobný vkus.

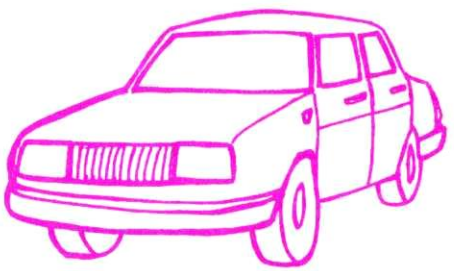

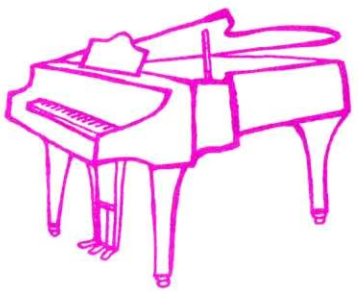

Počúvanie hudby chápeme ako aktívnu činnosť, vychádzajúcu z obsahu danej skladby. Nie je to činnosť izolovaná, naopak núka prepojenie s ostatnými hudobnými činnosťami.

Okrem využívania audiovizuálnej techniky veľmi podčiarkujeme využitie "živej hudby". Živé predvedenie skladby v podaní učiteľa, či nadaných detí považujeme za vysokoúčinnú motiváciu v komplexnej práci s hudobným dielom.

1. Lekcia

Príprava na počúvanie. Zvuky okolo nás. Spektrum zvukov - bohaté médium pre rast kvality hudobného vnímania.

Zvuky okolo nás

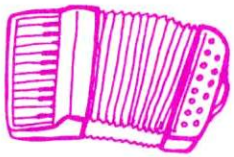

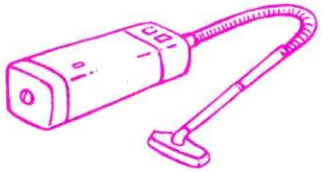

Zvukové hádanky

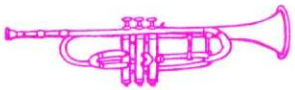

Ako rozprávajú zvieratká:

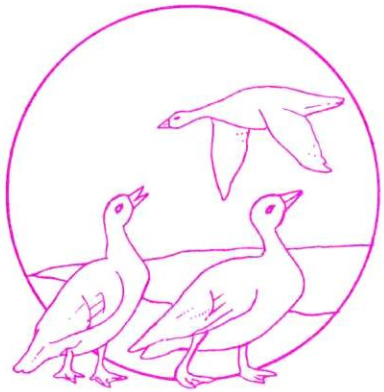

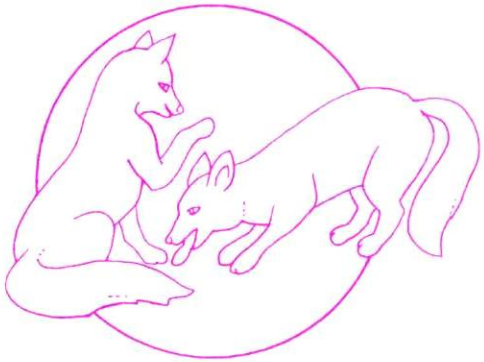

Spievame a počúvame piesne o zvieratkách.

I.Zeljenka: Rapotala straka.

B. Herstek: Zoologická

O. Ferenczy: Gágal gunár

I.Zeljenka: Rapotala straka.

Rapotala straka,
akáže som, aká?

Hovorí jej tetka kačka,
ty si známa rapotačka!

Prešovčatá: Zoologická (text P.Brhlovič)

1. Dojedli me plnú misku,
chceme vidieť zoologickú.

Hrocha, slona Theobalda,
žirafu i leoparda.

2. V piesku skrýva hlavu emu,
správny šimpanz nemá trému.

Krokodílie zuby zblízka,
čím sa asi živí líška?

3. Držme otca za košeľu,
máme program na nedeľu.

V zoologickej na nás čaká,
mýval, kobra, zebra, šakal.

Refrén:

Zvieratká, zvieratká - fantastické,
africké, ázijské, americké.
Chceme vidieť dikobraza,
medveď by tiež neprekážal.
Jedna vec je neľahká,
nesmieš kŕmiť zvieratká
a kto tigra pohladká, má smolu!

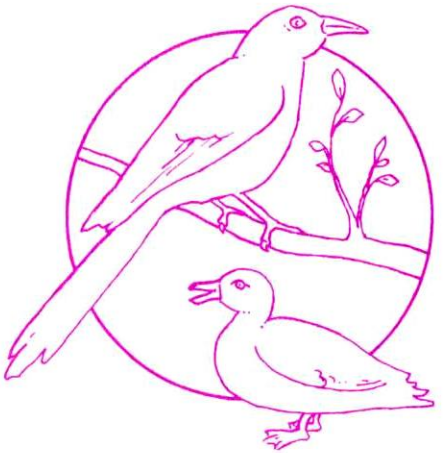

Metodické poznámky:

1. Motivujeme deti na počúvanie rôznych zvukov. Deti zatvoria oči a "otvoria" uši v úplnom kľude a tichu, vnímajú pozorne a zapamätajú si zvuky z blízkeho okolia (trieda, chodba, ulica). Po uplynutí časového limitu sa deti snažia nakresliť jednotlivo na tabuli vnímaný zvuk - ostatné deti sa snažia uhádnuť, o aký zvuk ide. Podnecujeme fantáziu a predstavivosť detí. Zostavíme spoločne poradie zvukov.

2. Prehráme z magnetofónového záznamu rôzne zvuky z nášho okolia. Deti si ich postupne vedome zapamätávajú. Po odznení ukážky deti zvuky imitujú, porovnávajú, predvádzajú. So zatvorenými očami ich vnímajú a identifikujú.

3. Navštívime s deťmi rôzne priestory školy (jedáleň, telocvičňu, dielne) - deti sledujú zvuky, stávajú sa lovcami zvukov. Urobíme vychádzku do okolia (park, križovatka, lúka, les) a sústreďujeme pozornosť na zvuky a ich charakteristiku.

4. Počúvame a rozlišujeme zvuky rôznych zvierat, domácich i lesných, vtáčikov a pod. Motivujeme deti a zaspievame si rôzne pesničky o zvie-ratkách. Skladatelia i spisovatelia píšu veľmi radi pesničky o zvieratkách. Možnosti počúvania a spevu: Lasica a líška, Huši, huši, Kohútik jarabý, Rapotala straka, Zoologická, O. Ferenczy - Gágal gunár, L. Burlas - Kohút a kuriatka (Detský rok)

Návrhy: vytváranie rôznych stimulujúcich situácií je rozhodujúce. Podnety pre deti musia byť čo najpestrejšie, zaujímavé a podnetné. "Zvukové cvičenia" priebežne opakujeme, precvičujeme, pestujeme sústredené a uvedomené počúvanie.

2. Lekcia

Rozlišovanie rozličných hudobných zvukov. Odhaľovanie kvality a farby ľudského hlasu.

Ľudský hlas

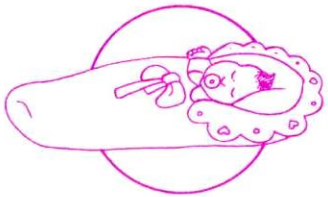

Hovoríme

Čučoriedky černice
mám ich vyše čapice.
Tuto si ich majte,
čokoládu dajte!
(J. Smrek)

Počúvame

Vypočujeme si zhudobnený text
O. Ferenczy - Spievaná abeceda

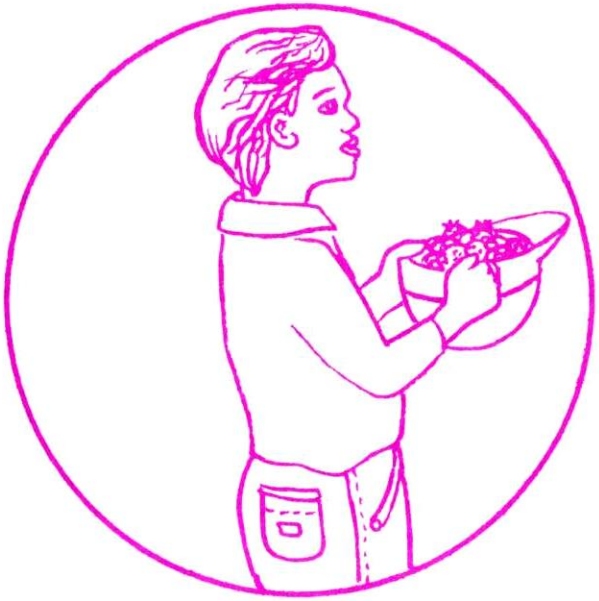

Malička som,
húsky pasiem,
tancovala by som
až sa trasiem.
(Ľudový text)

E. Suchoň - Maličká som

Spievajme si pieseň

Maličká som,
húsky pasiem,
tancovala by som
až sa trasiem.

Hoci som ja
malučičká,
otecková som ja
holubička.

Podobne vyberte ďalšie príklady

Spievajme si pieseň
Čučoriedky, černice
mám ich vyše čapice.
Tuto si ich majte,
čokoládu dajte

Metodické poznámky:

1. Deti rozospievame na známych naučených piesňach. Vytypujeme si jednu z nich a pracujeme s ňou nasledovne:

2. Učiteľ sa pohybuje s mikrofónom medzi deťmi a zachytáva na záznam individuálne hlasy detí.

3. Analýza hlasov spojená s rozhovorom a hodnotením detí. Zatrieďujeme hlasy do dvoch skupín: spieva - nespieva.

Deti majú uhádnuť, komu hlas patrí a zároveň ho charakterizujú: svetlý, ľahký, vysoký, nízky, chrapľavý atď. Zároveň zadeľujú - spieva správne (intonačne presne), spieva nesprávne (falošne). Cieľom týchto postupov je odhaľovanie ľudského hlasu.

4. Na motíve známej piesne žiadame od detí:

a/ deklamovanie daného motívu

b/ zaspievanie daného motívu

c/ vytlieskanie, vyklopávanie, zahratie rytmu na rytmických nástrojoch

d/ učiteľ zahrá motív na rôznych melodických či klasických hud.nástrojoch.

Celým týmto postupom sledujeme vypestovanie schopnosti rozlíšiť reč (melódiu reči) od spevu (pohyb melódie v piesni), rozlišovať rôzne zvuky (tóny), vedieť ich jednoducho charakterizovať a sústredene vnímať.

5. Na počúvanie: Zisťovanie rozdielov medzi detským, ženským a mužským hlasom: Ukážky: ľubovoľný výber, interpretácie detského, ženského a mužského zboru.

Príprava: magnetofón, mikrofón, DMNOI, známy piesňový materiál.

Návrhy:

- použijeme magnetofón, aby bola deťom umožnená sebakontrola, tým aj kvalitatívne vyšší stupeň uvedomovania si kvality vlastného hlasu a jeho porovnávanie s inými hlasmi.

Hodnotenie:

Zisťujeme, či deti rozlišujú spevácky prejav od hovorenej reči, do akej miery sú deti schopné rozlíšiť kvalitu ľudského hlasu.

3.-4. Lekcia

Uvedomiť si náladu a štýl v hudbe. Hudba dokáže svojimi špecifickými prostriedkami vyjadriť pocity, nálady, myšlienky, príbehy.

Hudba v lese.

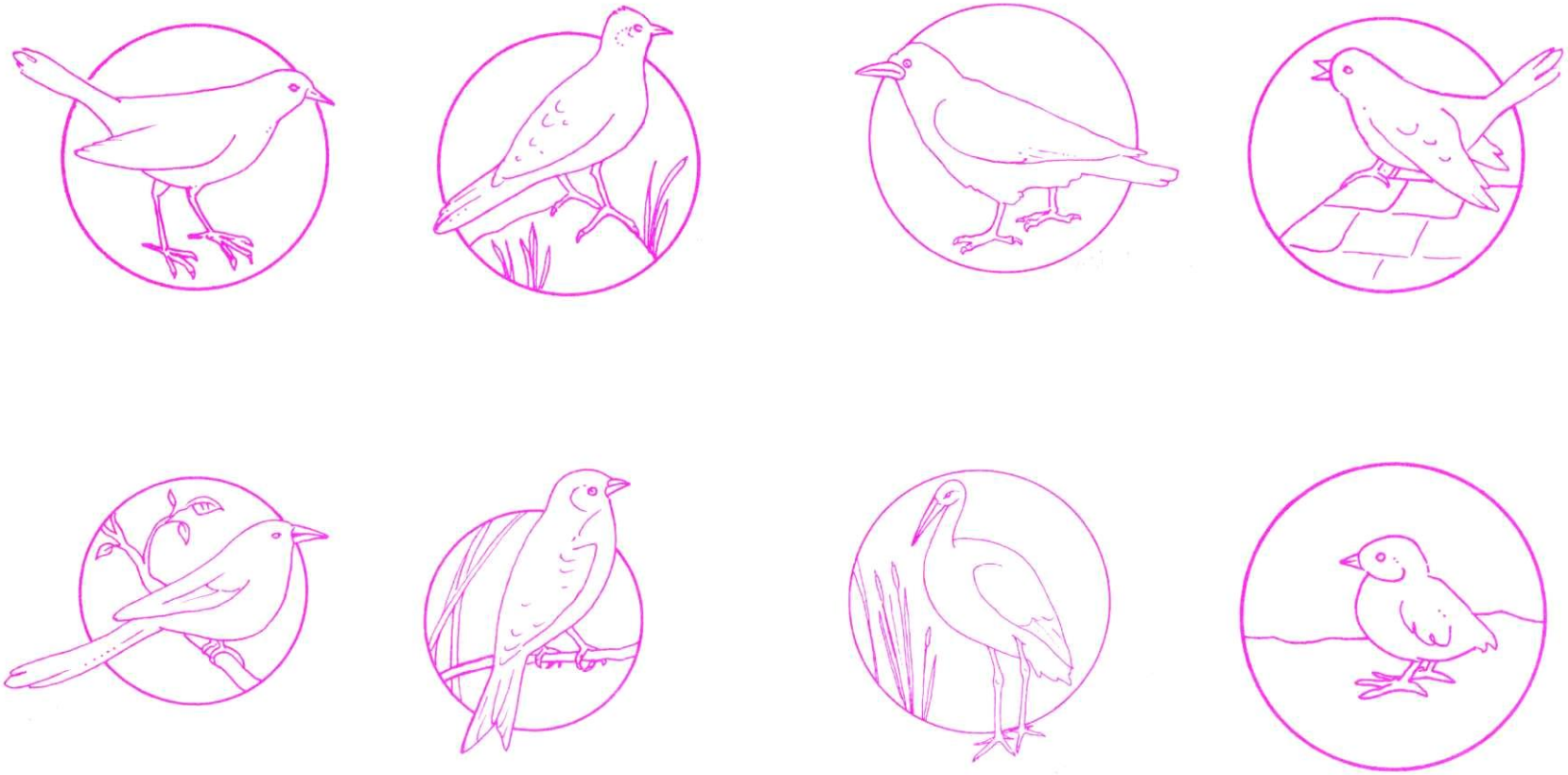

Piesne o vtáčikoch:

Čvirikajú vrabce

Kukulienka

Kohútik jarabý

Sláviček je malý vtáčik

Vykuklo slniečko

Metodické poznámky:

1. Vedieme dialóg s deťmi o našej prírode, zvieratkách žijúcich v nej, zameriame sa na vtáčiky žijúce v lese. I v prírode sú rôzne zvuky okolo nás a mnohé operence vedia krásne spievať.

2. Využijeme zvukový záznam, kde sú nahraté "hlasy" viacerých vtáčikov. Pre deti je to "zvukové a sluchové" cvičenie. Upozorňujeme ich na pozornosť pri počúvaní. Rozhovor o vypočutom, koľko vtáčikov počuli, poznali niektoré?

3. Zopakujeme niektoré známe pesničky, v ktorých sa spieva o vtáčikoch.

4. Motivácia k počúvanej skladbe. Modest Petrovič Musorgskij: Tanec nevyliahnutých kuriatok.

5. Počúvanie danej skladbičky, vhodné sú tri počúvania spojené s vhodnou motiváciou, sústredeným počúvaním, dielčimi úlohami, rozhovormi, jednoduchými pohybmi, adekvátnym hraným pohybovým stvárnením podľa predstáv detí.

Návrhy:

Spájanie hudby s obrazmi, fotografiami, rozprávkou, filmom, divadlom, baletom.

Usmerňujeme vnímanie, vedieme deti k adekvátnym pohybovým reakciám na danú skladbu, s vystihnutím a uvedomením si nálady, rytmu i tempa.

Vhodné je i výtvarné stvárnenie danej problematiky a výsledkom môže byť výstavka daných kresieb. Vhodné skladby na počúvanie: V.Trojan - Kuriatko a slon, J. Kowalski - Zverinček, P.I.Čajkovskij - Chorá bábika, Pohreb bábiky, Nová bábika.

Príprava:

- magnetofón, nahraté zvuky,
- obrazový materiál.

Hodnotenie:

Schopnosť detí vnímať hudbu a správne na ňu reagovať.

5.-6. Lekcia

Uvedomovanie si nálady a štýlu hudby prostredníctvom asociácií s inými druhmi umenia.
Špecifické prostriedky hudby, ich uvedomovanie a odhaľovanie, vnímanie.

Výstava obrazov

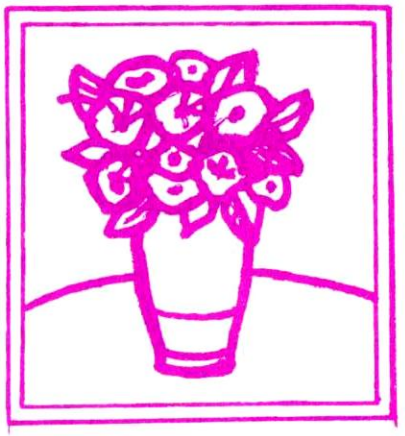

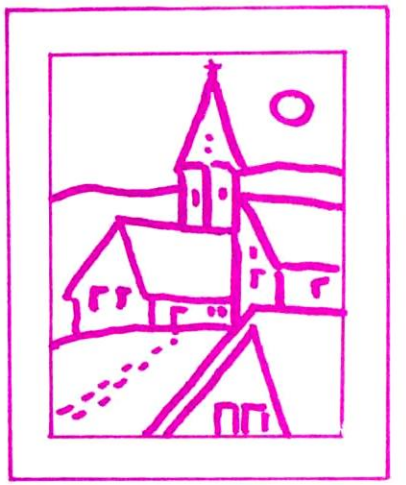

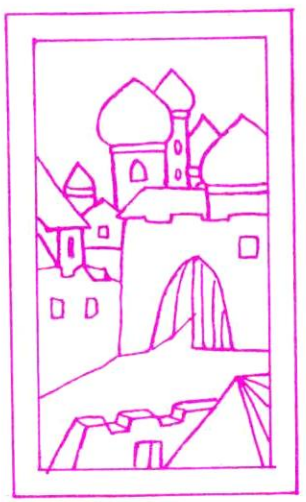

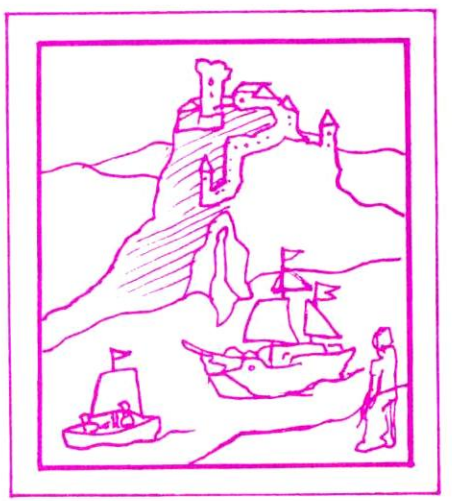

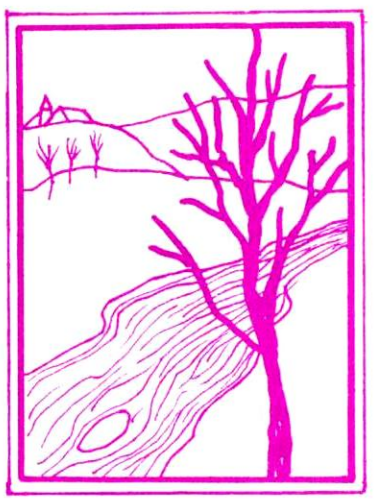

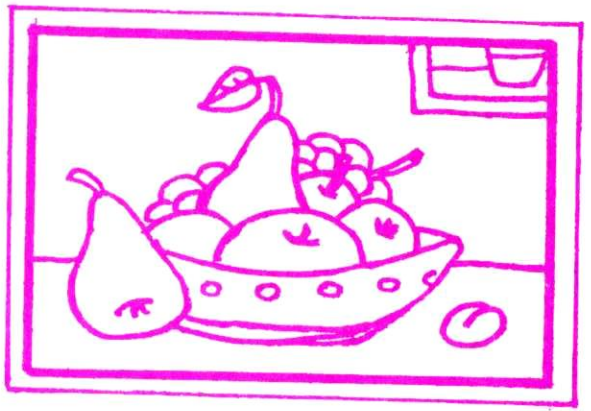

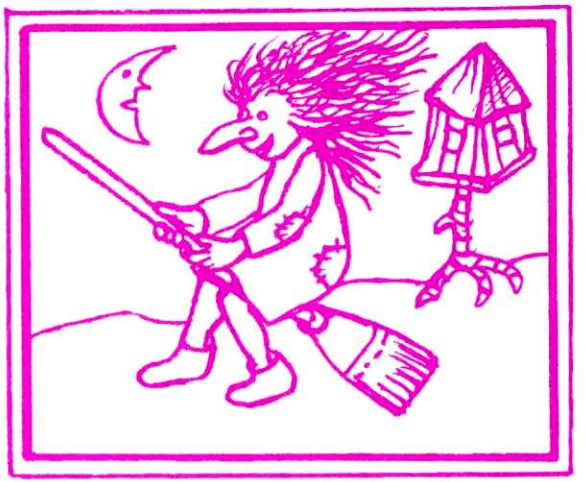

Metodické poznámky:

1. Výstava obrazov v triede, ich pozorná prehliadka. Jeden z obrazov znázorňuje tanečnicu - balerínu.

2. Rozhovor o dojmoch z danej výstavy. Pustíme ukážku a pri ďalšom prezeraní obrazov usmerníme deti na vhodný výber toho obrazu, ktorému podľa ich názoru prináleží daná znejúca hudba.

3. Opakované počúvanie hudobnej ukážky: D.D. Šostakovič: Malá balerína. Rozhovor o počutej skladbe, usmerňujeme na zistenie, prečo práve táto skladba zodpovedá danému obrazu. Zameriame sa na slovné ohodnotenie a najvýstižnejšie výrazy vyjadrujúce ich pocity a náladu z počutého. Môžeme zostaviť s deťmi slovníček najfrekventovanejších slov /jemná, ľahučká, nežná, lahodná/.

4. Deti pohybom reagujú na hudbu - ďalšie počúvanie ukážky, deti v kruhu - v centre ktorého je učiteľ - usmerňuje, sleduje, individuálne sa venuje deťom. Pohybovo nadané deti môžu sólovo vystúpiť.

Návrhy:

- Uvedomovanie si nálady a štýlu hudby môžeme účinnejšie odhaľovať prostredníctvom spojenia s inými druhmi umenia.
- Tieto postupy môžeme využiť aj pri počúvaní iných hudobných ukážok: Kabalevskij: Pantomíma /Komedianti/, B.Bartók: Mikrokozmos, S.S.Prokofiev: Pochod op.99, M.P.Musorgskij - Obrázky z výstavy
- Spojenie počúvania s filmovými ukážkami, využitie videa, profesionálne balety.

Príprava:

- magnetofón, ukážky, priestorové usporiadanie triedy pre výstavu, pohyb, kreslenie
- gramofón, gramoplatne
- obrazový materiál, hračky, video, diafilm.

7.-8. Lekcia

Odhaľovať a uvedomovať si náladu, štýl a kontrast v hudbe. Odraz života v hudbe.

Kontrasty

V živote

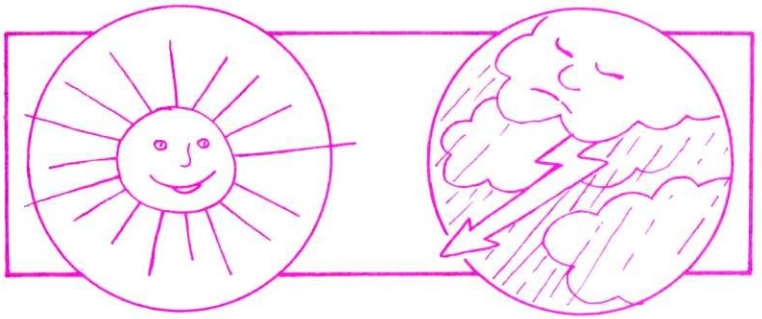

Vo farbách

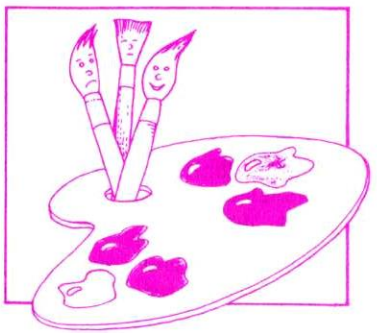

Vo zvukoch

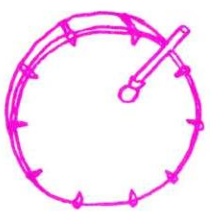

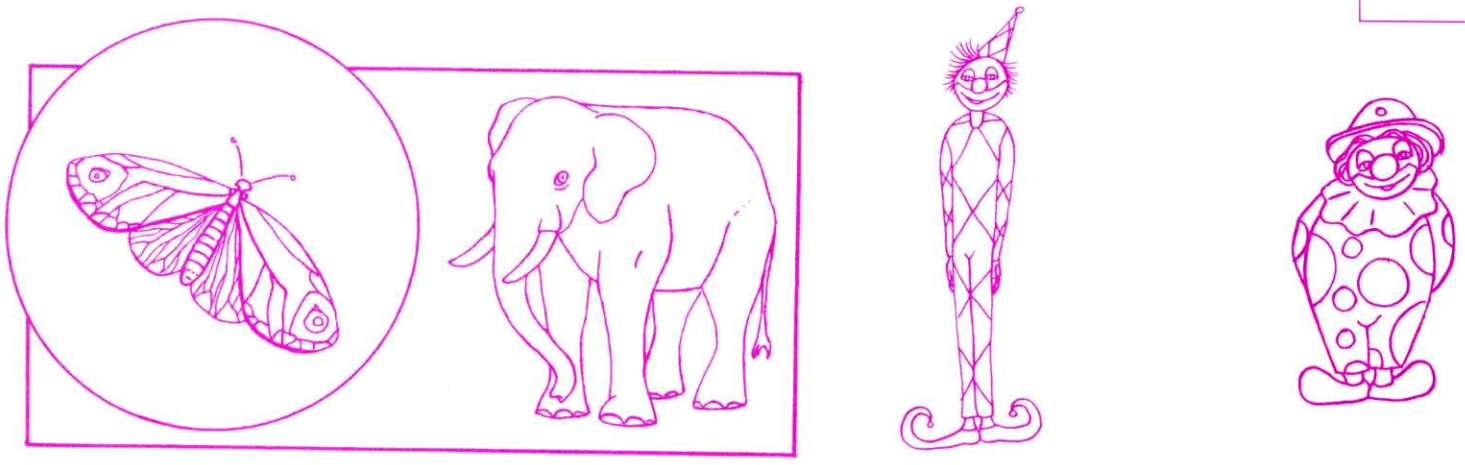

Metodické poznámky:

1. Navodíme atmosféru pre počúvanie hudobných ukážok. Neuvedieme názov diela ani meno hudobného skladateľa.

/Hector Berlioz - SYLPHS/ Pozornosť detí usmerníme na počúvanie a vytváranie predstáv, pocitov, nálad.

2. Rozhovor o vypočutej skladbe. Pripravíme si rôzny obrazový materiál - motýle, víly, dážď, stromy, medveď, auto, slon, tiger, hmla, princezná, drak, slnko/. Tieto pomáhajú žiakom lepšie vyjadriť svoje predstavy konkrétnymi vyjadreniami či opismi.

3. Opakované počúvanie skladby. Na základe predtým konkretizovaných predstáv deti počas počúvania jemným pohybom realizujú svoje vlastné predstavy. Usmerňujeme, sledujeme pohyby detí - k výslednej ľahkosti, gracióznosti, lahodnosti.

4. Podobný postup môžeme využiť pri počúvaní druhej skladby /C.S.Sains: Karneval zvierat - Slon/.

5. Rozhovor o dvoch vypočutých ukážkach. Porovnávanie a hľadanie kontrastov /nežne-drsne, ľahko-ťažko,rýchle-pomaly/.

6. Záverečné počúvanie. Striedanie ukážky oboch skladieb a deti striedavo pohybmi vyjadrujú zmeny rytmické dynamické či tempické. Reagujú na kontrasty v hudbe.

Návrhy:

- využitie obdobných kontrastných ukážok:

Offenbach - Cancan - C.S. Saens: Korytnačky

V.Trojan - Kuriatko a slon

Z.Mikula - Hajulienky haj, Lúčne hry

E.Suchoň - Keď sa vlci zišli, Aká si mi krásna.

Príprava:

Hudobné ukážky, obrazový, fotografický materiál. Priestorové usporiadanie triedy pre voľný pohyb detí /U/

Hodnotenie:

Schopnosť detí reagovať na hudobné podnety, individuálny prístup, usmerňovanie,motivovanie, povzbudenie.

MUSIC GRAPH
PREŠOV

© Autori: Daniel Šimčík
Metodeja Schneiderová

Ilustrácie: Ján Sajko
Lektorovali: PaedDr. Anna Derevjaníková
Mgr. Eva Zacharová
Vydal: Music Graph Prešov